

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΣΤ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1987

ΑΡΙΘ. 10

== ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ==

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, 'Ο Άγιος Αύγουστίνος. — Μητροπ. Πατρών Νικοδήμου, Μηνύματα Δεκαπενταυγούστου. — Μητροπ. Ύδρας Γεροθέου, Έθυσίασαν την ζωήν των διά να σώσουν τας ιεράς εικόνας. — Ιωάννου Φουντούλη, 'Απαντήσεις σέ λειτουργικές, κανονικές και άλλες άπορίες. — Αρχιμ. Χρυσ. Π. 'Αθγαγιανού, 'Ο ί. Χρυσόστομος και η εποχή μας. — 'Αλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Ζήτημα χρόνου. — π. 'Αντ. 'Αλεβιζοπούλου, Τό Σ.Ε.Ε. γιά τόν προσηλυτισμό. — Δημ. Φερούση, 'Ο 'Απ. Παύλος πρωτοπόρος τής επικοινωνίας. — π. Γ. Δ. Χαράμαντα, Τά επίσημα άποκαλυπτήρια τής προτομής του Μιχ. Ι. Γαλανού. — Γιάννη Σπετσιώτη, Βιβλιογραφικό και άρθρογραφικό δελτίο Βυζαντινής Μουσικής έτους 1986. — 'Επίκαιρα.

● ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

'Αθήναι, 'Ιαού 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυπογραφείου: 'Ιωάννης
Μιχαήλ, 'Αριστοτέλους 179,
112 51 'Αθήναι.

Ο ΑΓΙΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ

Η σημερινή ημέρα (15 'Ιουνίου) είναι άφιερωμένη από την 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία στη μνήμη του άγιου Αύγουστίνου (354-380), του οποίου πρόσφατα ο Χριστιανικός κόσμος έώρτασε ένα λαμπρό ίωβηλαίο. 'Εάν τό 1954 έωρτάσαμε την 1600ή επέτειο τής γεννήσεως του μεγάλου αυτού τέκνου τής Δύσεως και δλόκληρης τής Χριστιανοσύνης, κατά τό τρέχον έτος 1987 έορτάζουμε την 1600ετηρίδα του σπουδαίου γεγονότος τής βαπτίσεώς του. Τη νύχτα του Μ. Σαββάτου του 387 μαζί με τόν υίο του και τόν φίλο του 'Αλύπιο δέχτηκε από τά χέρια του άγιου 'Αμβροσίου τό «λουτρό τής παλιγγενεσίας» κι έτσι ξαναγεννήθηκε στην «καινή κτίσι» έν Χριστώ και έθεσε στην ύπηρεσία του Χριστού και τής 'Εκκλησίας όλα τά εξαίρετα χαρίσματα και τάλαντα, με τά όποια τόσοσν δαφυλώσ τόν προίκισε ο Θεός.

'Ο άγιος Αύγουστίνος, όπως τονισε ο άειμνηστος Δ. Μπαλάνος, «άνεδείχθη μεγάλη, κοσμοϊστορική προσωπικότης», διότι όπως γράφει ο διαπρεπής πατρολόγος Altaner, συνήρωσε στον έαυτόν του τή δημιουργική δύναμη του Τερτυλλιανού και την πνευματική ευρύτητα του 'Ωριγένους με τό εκκλησιαστικό φρόνημα του Κυπριανού και των μεγάλων Πατέρων τής 'Ανατολικής 'Εκκλησίας, τή διαλεκτική δεξότητα του 'Αριστοτέλους με την ιδεαλιστική όρμη του Πλάτωνος, τό πρακτικό πνεύμα των Λατίνων με την πνευματική ενκνήσια των 'Ελλήνων. Υπήρξεν ο μέγιστος χριστιανός φιλόσοφος των πρώτων χριστιανικών αιώνων.

Κατά τις επισημάνσεις του Huber, ο ί. πατήρ είναι «ένα από τά έξοχώτερα πνεύματα τής παγκόσμιας φιλολογίας. Σέ όλα σχεδόν τά ζητήματα, με τά όποια η Φιλοσοφία ασχολήθηκε πριν και μετά από αυτόν, βρίσκομε τόν Αύγουστίνο κανένα πρόβλημα δέν του διαφεύγει, μερικά δέ από τά προβλήματα λύνει κατά τρόπο σχεδόν άνυπέρβλητο· είναι δέ τόσοσν πλούσιο τό πνεύμα του, ώστε σε πολλά σημεία των έργων του βρίσκονται άφθονα σπέρματα ιδεών, τά όποια πήρε η κατοπινη Φιλοσοφία και τά ανέπτυξε σε ζωτικές αρχές. 'Ετσι ο Αύγουστίνος στέκεται εφάμιλλος προς τους μεγίστους αρχαιότερους και νεωτέρους φιλοσόφους». Δέν υπήρξεν άπλώς ο πολυγραφώτερος εκκλησιαστικός συγγραφεύς τής Δύσεως, αλλά άνήκει στη χορεία των πνευμάτων, τά όποια «εκλάμπουσιν... ως οι άστέρες εις τους αιώνας» (Λαν. ιβ', 3). Κατά την έκφραση του Eucken, είναι μία από τις λίγες προσωπικότητες, «έν των οποίων αι εποχαι δημιουργούν..., αλλά οι όποιες στεκονται υπεράνω των εποχών». Οι ιδέες τον στον ούρανό τής χριστιανικής σκέψεως είναι οι φωτεινοι άστέρες, που επί εκατονταετίες προσανατολίζουν τους τολμηρους θαλασσοπόρους στο βασίλειο του πνεύματος. Τόσση έν σχέσει προς τά θεολογικά, όσον και έν σχέσει προς τά φιλοσοφικά ζητήματα ο Αύγουστίνος έπαιξε

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

Γ' ΑΠΟ ΤΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΑΣ ΠΕΡΙΚΟΠΑΣ
ΤΩΝ ΠΑΡΑΚΛΗΣΕΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

1. Ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Μικραῆς Παρακλήσεως (Λουκ. 1,39-49,56)

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

2. ΑΛΛΗΛΟΣΕΒΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΙΜΗ

«Καὶ εἰσηλθὼν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἠσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ».

1. Μόλις ἀντικρύζει ἡ Παναγία Παρθένος τὴν συγγενῆ τῆς Ἐλισάβετ, τῆς ἀπευθύνει χαιρετισμόν· ἔνα ἐκ τῶν χαιρετισμῶν ἐκείνων τοὺς ὁποίους συνήθιζαν νὰ ἀνταλλάσσουν μεταξὺ των οἱ Ἑβραῖοι. Εἶναι ἄξιον προσοχῆς ὅτι, ἐνῶ ἡ Παναγία Παρθένος εἶχεν ἤδη λάβει τὸν Εὐαγγελισμόν τοῦ ἀρχαγγέλου καὶ εἶχε δεχθῆ τὸ μήνυμα ὅτι Ἐκείνη θὰ γίνῃ μητέρα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐν τούτοις ἀπέναντι τῆς πρεσβυτέρας συγγενοῦς τῆς, τῆς Ἐλισάβετ, τηρεῖ μίαν στάσιν σεβασμοῦ καὶ πρώτη τῆς ἀπευθύνει τὸν χαιρετισμόν: «εἰσηλθὼν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἠσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ». Δὲν περιμένει νὰ τῆς ἐκδηλώσῃ ἡ Ἐλισάβετ πρώτη τὴν φιλοφροσύνην καὶ τὰς τιμὰς καὶ τοὺς χαιρετισμοὺς τῆς ὑποδοχῆς, ἀλλὰ μὲ τὴν σκέψιν ὅτι ἀπευθύνεται εἰς μίαν ἀξιοσεβάστον συγγενῆ τῆς, τῆς ἀπευθύνει πρώτη τὸν χαιρετισμόν, χωρὶς νὰ ἐπηρεασθῇ ἀπὸ τὴν σκέψιν ὅτι ἤδη αὐτὴ εὐρίσκεται εἰς ἀσυγκρίτως ὑψηλοτέραν θέσιν ἀπὸ ἐκείνην, ἐφ' ὅσον κυοφορεῖ, ὡς μητέρα, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου.

Ἐνῶ ὁμως μὲ τοιαύτην ταπεινώσιν προηγεῖται ἡ Παναγία Παρθένος καὶ ἀπονέμει τὸ σεβας πρὸς τὴν Ἐλισάβετ, ἐκείνη τώρα, ἡ Ἐλισάβετ, αἰσθάνεται τόσον πολὺ τὴν τιμὴν ποὺ τῆς προσγίνεται, ὥστε περιέρχεται εἰς μίαν ἀπορίαν: «καὶ ἰδοὺ ἐν μοί τούτῳ, ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ Κυ-

ρίου μου πρὸς με;» (Λουκ. α' 43). Πῶς γίνεται αὐτό, νὰ κάμῃ εἰς ἐμὲ τὴν ἐπίσκεψιν ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου; Ἐκείνη δηλαδὴ τώρα μὲ τὴν σειρὰν τῆς, παρ' ὅλην τῆς τὴν ἡλικίαν, παρ' ὅλα τῆς τὰ ἄσπρα μαλλιά, ὅπως θὰ ἐλέγαμεν, ἀντικρύζουσα τὴν Παρθένον Μαρίαν, καὶ φωτιζομένη ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, σκέπτεται ὅτι αὐτὴ ἡ ἀπλῆ ἕως τώρα συγγενῆς τῆς εἶναι πλέον μητέρα τοῦ Θεοῦ καὶ ὀφείλει νὰ τὴν προσφωνήσῃ ἀναλόγως. Καὶ πράγματι «ἀνεφώνησε φωνῇ μεγάλη καὶ εἶπεν· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ καὶ εὐλογημένη ἡ μένος ὁ καρπὸς τῆς κοιτίδος σου» (αὐτόθ. 42).

Ἐχομεν ἐν προκειμένῳ μίαν περίπτωσιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀμοιβαίως ἀπευθύνεται ἡ τιμὴ καὶ ὁ σεβασμός. Τὸ ἔνα πρόσωπον ἀπονέμει τὸν σεβασμόν εἰς τὸ ἄλλο, χωρὶς νὰ γενῆται κανένα ζήτημα προβαδίσματος, ποῖον ἐκ τῶν δύο προσώπων ὀφείλει πρῶτον νὰ τιμήσῃ τὸ ἄλλο. Καὶ ὅπως ὑπῆρξεν εἰς ὅλα ὑποδειγματικὴ ἡ Παναγία, παρουσιάζεται καὶ ὡς ὑπόδειγμα εἰς τὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ πῶς πρέπει εἰς τὰς μεταξὺ μας σχέσεις νὰ ἀπευθύνωμεν πρὸς ἀλλήλους τὴν τιμὴν καὶ τὸν σεβασμόν, χωρὶς νὰ συνερίζωμεθα ποῖος πρῶτος θὰ σεβασθῇ καὶ θὰ τιμήσῃ τὸν ἄλλον.

Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι κατόπιν, ὅταν καὶ τὸ τέκνον τῆς Ἐλισάβετ, ὁ Πρόδρομος Ἰωάννης, καὶ ὁ Υἱὸς τῆς Παρθένου Μαρίας, ὁ Κύριος Ἰησοῦς, εἶχαν πλέον ἀνδρωθῆ καὶ συνηντήθησαν παρὰ τὸν Ἰορδάνην, ὁ Ἰωάννης αἰσθάνεται σεβασμόν καὶ εὐλάθειαν ἀπέναντι τοῦ Κυρίου καὶ διερωτᾶται· πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἔρ-

γιὰ τοὺς ἐπομένους αἰῶνες, ἰδίως στὴ Δύσι, ρόλο κανονιστικὸ καὶ νομοθετικὸ. Ἡ ἀπὸ ἀπομνημωσιολογικὴ πλατωνίζουσα κατεύθυνσις του, ποὺ εἶναι ἀνάλογη πρὸς τὴ Θεολογικὴ Γνωσιολογία τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἀνατολῆς, εἶναι τὸ μεγάλο ἀντίβαρο στὴν ἀριστοτελιζουσα σχολαστικὴ παράδοσι τῆς Δύσεως. Πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸν Rudolf Otto, εἶχεν ἐπισημάνει τοὺς δύο πόλους τῆς ζωντανῆς θρησκευτικῆς ἐμπειρίας καὶ θεοπτίας. Εἶχε πεῖ χαρακτηριστικῶς: Ἐμπροστὰ τὸ Θεῖο (φρικῶ (ριγῶ) καὶ συγχρόνως ἀναφλέγομαι. Φρικῶ (ριγῶ), ἐφ' ὅσον εἶμαι ἀνόμιος πρὸς αὐτό. Ἀναφλέγομαι, ἐφ' ὅσον εἶμαι ὁμοιος πρὸς αὐτό).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἐπισκόπου
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Α. ΨΑΡΙΑΝΟΥ
Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης
Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

(Πενηνταδύο ὁμιλίαι γιὰ τὴ θεία
Λειτουργία. Ὅχι μόνο γιὰ τὸ λαό,
ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς ἱερεῖς).

Ἐκδόση Ἀποστολικῆς Διακονίας,
σελίδες 10' + 438, δρχ. 650.

Βιβλιοπωλεῖο Δραγατσάνιου 2 —
Πλατεία Κλαυθμώνος.

Γράψατε: Ἰασιού 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλέφ. 722.8008.

χεται ὁ Χριστὸς νὰ βαπτισθῆ ὑπ' αὐτοῦ· καὶ λέγει: «ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι» (Ματθ. γ' 14), ὅπως καὶ ἄλλοτε ὠμολόγησε: «(ἐγὼ) οὐκ εἰμὶ ἰκανὸς λῦσαι τὸν ἰμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ» (Λουκ. γ' 16). Ταῦτα δὲ καθ' ὃν χρόνον ὁ Κύριος ὄχι μόνον θεωρεῖ τὸν Ἰωάννην ὡς τὸν παρὰ Θεοῦ ἀρμόδιον, ἵνα τὸν βαπτίσῃ, ἀλλὰ καὶ ἐκφράζεται περὶ αὐτοῦ τιμητικώτατα, λέγων «οὐκ ἐγγεραὶ ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μερίζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ» (Ματθ. ια' 11). Αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ ὁποῖον συνέδη ἀργότερον μεταξὺ τοῦ Προδρόμου καὶ τοῦ Κυρίου, αὐτὸ συμβαίνει τώρα, προηγουμένως, μεταξὺ τῆς Ἑλισάβετ καὶ τῆς Παναγίας Παρθένου. Ἡ Ἑλισάβετ ἐκπλήσεται διὰ τὴν τιμὴν πού τῆς κάνει ἡ Παναγία Παρθένος, πρώτη αὐτὴ νὰ τὴν ἐπισκεφθῆ καὶ νὰ τὴν χαιρετίσῃ με σεβασμόν. Ὅπως πάλιν ἡ Παναγία Παρθένος θεωρεῖ φυσικόν, παρ' ὅλην τὴν παρὰ Θεοῦ ἐξυψώσιν Τῆς, νὰ ἀπονεύμῃ τὸ σέβας εἰς τὴν ἡλικιωμένην συγγενῆ τῆς.

2. Εἰς τὸ ζήτημα αὐτὸ ἀξίζει νὰ δώσωμεν τὴν πρέπουσαν προσοχήν. Διότι οἱ ἄνθρωποι συνερίζονται μεταξὺ τῶν, ποῖος πρέπει πρῶτος νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν του καὶ νὰ δώσῃ τὸ προβάδισμα εἰς τὸν ἄλλον. Περὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ ὁ ἀπόστολος Πέτρος δίδει μίαν συμβουλήν, ἡ ὁποία δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, εἰμὴ αὐτὴ ἡ διάθεσις πού ἐμπράκτως παρουσίασαν ἡ Παναγία καὶ ἡ Ἑλισάβετ: «τῆ τιμῆ ἀλλήλοισ πρὸ ἡ γοῦ μενοί» (Ρωμ. ιβ' 10). Ὁ ἕνας νὰ φιλοτιμῆται νὰ παραχωρῇ τὴν τιμὴν εἰς τὸν ἄλλον, χωρὶς νὰ σκέπτεται· μὰ ἐγὼ εἶμαι μεγαλύτερος, ἐγὼ ἔχω περισσότερα δικαιώματα κ.ο.κ. Παλαιότερα ἕνας κανονισμὸς στρατιωτικὸς καθώριζεν ὅτι, εἰς τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν δύο στρατιωτικοὶ θὰ ἦσαν ἰσοβάθμιοι καὶ θὰ ἐγεννᾶτο ζήτημα ποῖος ὀφείλει πρῶτος νὰ χαιρετίσῃ τὸν ἄλλον, ἐπεβάλλετο ὁ νεώτερος πρῶτος νὰ χαιρετᾷ τὸν ἀρχαιότερον. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὴν πράξιν δὲν ἦτο εὐκόλος ἡ ἐφαρμογὴ καὶ ἡ ἄμεσος διάκρισις τοῦ ἀρχαιότερου ἀπὸ τὸν νεώτερον, ἐτέθη εἰς τὸν κανονισμὸν μία σοφωτέρα διάταξις· μεταξὺ ἰσοβάθμων νὰ χαιρετᾷ πρῶτος ὁ εὐγενέστερος. Καὶ ἔτσι ἐλύθη τὸ ζήτημα, ὅταν ἀνετέθη εἰς τὴν φιλοτιμίαν ἐκάστου νὰ ἀπονεύμῃ μίαν ἐκδήλωσιν ἀδρότητας εἰς τὸν ὀμόβαθμόν του. Αὐτὸ ἀπὸ χριστιανικῆς πλευρᾶς δὲν μπορεῖ νὰ ἐκφρασθῆ καλύτερον ἀπὸ τοὺς ἐπιγραμματικούς λόγους τοῦ ἀποστόλου Πέτρο· «τῆ τιμῆ ἀλλήλοισ πρὸ ἡ γοῦ μενοί». Ἐκαστος δηλαδὴ νὰ παραχωρῇ μετὰ τὴν καρδιά του εἰς τὸν ἄλλον τὸ προβάδισμα καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὸ σέβας. Ἐπάνω εἰς τὴν πράξιν ἔχει πολλὴν χρησιμότητα ἡ συμβουλή αὐτή. Πολλὰ ζητήματα τακτοποιοῦνται καὶ πολλὰ κακὰ προλαμβάνονται, ὅταν οἱ χριστιανοὶ ἀκολουθοῦν τὴν γραμμὴν αὐτήν. Εἶδατε τί συμβαίνει ὅταν κάποιος, καθ' οἰονδήποτε τρόπον μᾶς ἔχη πικράνει; Διὰ νὰ μὴ μείνῃ ἡ ἔχθρα καὶ ἡ ψυχρότης, σκεπτόμεθα πολλάκις ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποκατασταθοῦν αἱ σχέσεις μας. «Ναί, ἀλλὰ ἐγὼ εἶμαι μεγαλύτερος (λέγει ὁ ἕνας)· ἐκεῖνος πού εἶναι μικρότερος πρέπει νὰ ζητήσῃ συγγνώμην». Καὶ ὅταν δὲν ἔχη διάθεσιν νὰ ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὴν σκέψιν

ὅτι ὁ μικρότερος πρέπει νὰ ὑποχωρήσῃ, καὶ ὁ μικρότερος πάλιν δὲν τὸ ἀποφασίσῃ, τότε πῶς θὰ ἐκλείψῃ τὸ μῖσος; Ὅταν ὅμως ὁ μεγαλύτερος σκεφθῆ ὅτι πρέπει —ὡς μεγαλύτερος— νὰ ἔχη περισσότεραν φρόνησιν, καὶ ὡς χριστιανός, μετὰ περισσότεραν αὐτὸς κατάρτισιν, νὰ εἴπῃ εἰς τὸν μικρότερον: «τέλος πάντων, κάτι συνέδη μεταξὺ μας· ἀλλὰ ἄς μὴ ἀφίσωμεν τὰ πράγματα νὰ μεγαλοποιοῦνται περισσότερο· ἄς λησμονήσωμεν ὅσα ἐλέχθησαν καὶ ὅσα ἐγιναν, διὰ νὰ ἐπανέλθῃ ἡ εἰρήνη μεταξὺ μας», τότε τὸ κακὸν σταματᾷ. Μέσα εἰς μίαν οἰκογένειαν, δύο ἢ περισσότερα πρόσωπα, μετὰ οἰονδήποτε σχεῖν συνδεόμενα μεταξὺ τῶν, εἴτε μητέρα καὶ πατὴρ εἶναι, εἴτε πατὴρ μετὰ τὴν μητέρα, εἴτε ἀδελφία εἶναι, εἴτε νύμφη μετὰ τὸν πενθερὸν κ.λπ., ὅταν δὲν ἀκολουθοῦν αὐτὴν τὴν τακτικὴν, πολλὰ ζητήματα δημιουργοῦνται. Ὁ ἕνας μετὰ τὴν σκέψιν ὅτι εἶναι μεγαλύτερος, ὁ ἄλλος μετὰ τὴν σκέψιν ὅτι: «ἐγὼ ἔχω δίκην», «ἐγὼ εἶμαι ὁ ἀρμοδιώτερος καὶ ὁ ὑπεύθυνος» κ.ο.κ., μετὰ διαφόρους παρομοίας σκέψεις, καλύπτεται ὁ καθεὶς, διὰ νὰ κρατῆ μίαν στάσιν ψυχρὰν ἀπέναντι τοῦ ἄλλου. Ἐνῶ, ἂν ἐφαρμόζεται ἡ συμβουλή αὐτὴ τοῦ ἀποστόλου «τῆ τιμῆ ἀλλήλοισ πρὸ ἡ γοῦ μενοί», τότε καὶ ὁ νεώτερος θὰ παρεχώρει τὴν θέσιν εἰς τὸν μεγαλύτερον, ἀλλὰ καὶ ὁ μεγαλύτερος θὰ ἔδιδε θάρρος εἰς τὸν μικρότερον, ἵνα παρουσιάσῃ καὶ αὐτὸς τὴν πρωτοβουλίαν του, τὰς ἰκανότητάς του, τὰ χαρίσματά του καὶ πολλάκις τὰ εὐγενικά του αἰσθημάτων. Ταιουτοτρόπως πολλὰ ζητήματα τακτοποιοῦνται καὶ πολὺ περισσότερο στερεῖνται ἡ ἀρμονία καὶ ἡ γαλήνη μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, πρὸ πάντων μεταξὺ τῶν οἰκογενειῶν καὶ τῶν συνεργατῶν.

Ἐγινε, νομίζομεν, σαφὲς τὸ δίδαγμα τὸ ὁποῖον ἐκ τοῦ παραδείγματος τῆς Παναγίας Παρθένου ἠντήσαμεν. Ἐπαφίεται μόνον εἰς ἡμᾶς ἡ πρακτικὴ σχετικὴ ἐξάσκησις. Ἐπάνω εἰς τὰ πράγματα νὰ μὴ λησμονώμεν τὴν χριστιανικὴν γραμμὴν: «τῆ τιμῆ ἀλλήλοισ πρὸ ἡ γοῦ μενοί». Ἄς ἔχωμεν δὲ τὴν δεβαιότητα ὅτι, ὅσον περισσότερο παραχωροῦμεν εἰς τοὺς ἄλλους θέσιν καὶ τιμὴν, τόσο περισσότερο τὰ πράγματα τῆς ζωῆς μας τακτοποιοῦνται κατὰ τὸν εἰρηνικώτερον τρόπον. Ἀκόμη καὶ ἂν ἔχης νὰ κάνῃς μετὰ τὸν ἄνθρωπον πού, ὅταν τοὺς δώσῃς θάρρος, ἐκεῖνοι παίρνουν περισσότερο ἀπὸ ὅσον πρέπει —καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς περιπτώσεις— τὸ καθήκον τοῦ χριστιανοῦ εἶναι νὰ ἀκολουθῆ τὴν ἄλλην συμβουλήν τοῦ ἀποστόλου: «μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν» (Ρωμ. ιβ' 21). Μετὰ τὴν καλωσύνην σου, μετὰ τὴν ὑποχωρητικότητά σου θὰ τὸν κάμψῃς τὸν ἄλλον. Διότι, ὅσον καὶ ἂν εἶναι σκληρός, θὰ ἔλθῃ κάποια στιγμή πού θὰ ἐπηρεασθῆ ἀπὸ τὸ παράδειγμά σου καὶ τὴν στάσιν σου. Καὶ ἡ ἀγάπη σου θὰ εὖρη κάποτε ἐπὶ τέλους ἀνταπόκρισιν ἀπὸ τὴν ἰδικὴν του ἀγάπην. Καὶ τελικῶς θὰ νικήσῃ ὁ ἐφαρμόζων τὴν ἀποστολικὴν συμβουλήν «διὰ τῆς ἀγάπης δούλευετε ἀλλήλοισ» (Γαλ. ε' 13).

Ἄς εἶναι διδακτικὸν ἐν προκειμένῳ τὸ παράδειγμα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Καὶ αἱ εὐχαὶ καὶ αἱ προσεβαί Τῆς ἄς εἶναι ἐνισχυτικαὶ εἰς ἐφαρμογὴν καὶ μίμησην.

ΕΘΥΣΙΑΣΑΝ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΩΝ ΔΙΑ ΝΑ ΣΩΣΟΥΝ ΤΑΣ ΙΕΡΑΣ ΕΙΚΟΝΑΣ (*)

Του Σεβ. Μητροπολίτου "Υδρας κ. ΙΕΡΟΘΕΟΥ

"Άγιοι Πατέρες, Κύριε Δήμαρχε, Κύριε Λιμενάρχα, Λοιποὶ Ἐκπρόσωποι τῶν Ὑπηρεσιῶν τῆς Νήσου, εὐσεβὲς Ἐκκλησίασμα.

"Ἐχουν περάσει ἀπὸ τὴν 15ην Ἰουλίου 1985, τὴν ἀδιακεκαυμένην» καὶ ἀποφράδα ἡμέραν εἰς τὴν νεωτέραν ἱστορίαν τῆς Νήσου, 22 μῆνες. Θεωροῦμεν ὅμως ὅτι μόλις χθὲς συνέβησαν τὰ δραματικά ὅσον καὶ τραγικά περιστατικά, τὰ συνδεδεμένα μὲ τὴν πυρίνην ἐκείνην κόλασιν, ἡ ὁποία κατέκαυσε τεραστίας ἐκτάσεις, ἀμύθητον ἀληθῶς δασικὸν πλοῦτον, εἰς Λημνιόνιζαν, Κλιμάκι, εἰς Παλαμηδᾶν, εἰς Μῶλον, εἰς Ἐπισκοπὴν καὶ ἀλλαχοῦ. Τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς ἐμφανίζει μὲ συγκλονιστικὴν δύνάμιν τὸ δάσος τῆς Νησιζας, εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ὁποίου εὐρισκόμεθα. Παράδεισος ἦτο ἄλλοτε ἡ Νησιζα, εἰκόνα κολάσεως παρουσιάζει σήμερον. Ἐνα ἀπέραντον Κοιμητήριον χιλιάδων νεκρῶν πεύκων.

Δεσπόζουν ὅμως εἰς τὰς καρδίας καὶ εἰς τὸν νοῦν ὅλων μας, περισσότερον ἀπὸ ὅ,τιδήποτε ἄλλο, αἱ μορφαὶ τῶν τριῶν παλληκαριῶν μας, τὰ ὁποῖα, κατὰ τὴν αὐθεντικὴν διήγησιν τοῦ διασωθέντος ἀπὸ τὴν κόλασιν τοῦ πυρὸς Γεωργίου Πετροπετσιώτου, κατεκάησαν εἰς τὴν ἡρωικὴν, τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον προσπάθειάν των, νὰ περισώσουν τὰς ἁγίας εἰκόνας τοῦ Παρ-εκκλησίου αὐτοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, εἰς τὰ προαύλια τοῦ ὁποίου εὐρισκόμεθα σήμερον. Μνημονεύομεν τὰ γνωστὰ εἰς ἅπαντας καὶ ἀγαπημένα ὀνόματά των: Ἡλίας Παρίσης τέκνον τοῦ Γεωργίου Παρίση, ἀπὸ τὴν Ὑδραν. Σπυρίδων Χρήστης τέκνον τοῦ Σωτηρίου Χρήστη, ἀπὸ τὸ Ἁγναντερὸν Καρδίτσης. Δημήτριος Τζοφόλης, τέκνον τοῦ Ἰωάννου Τζοφόλη, ἀπὸ τὸ Ψήλωμα Καλαμπάκας. Ἡ προσπάθειά των νὰ περισώσουν τὰς ἁγίας εἰκόνας καὶ ἡ θυσία των εἰς τὸν βωμὸν τῆς Πίστεως συνεκίνησε τὸ Πανελλήνιον καὶ ἀνένεωσεν εἰς τὰς τόσον πεζὰς καὶ ὕλιστικὰς ἡμέρας

* Μετὰ τὴν θ. Λειτουργίαν ἡ ὁποία ἐτελέσθη εἰς τὸ ἱερὸν ἐξωκλήσιον τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου (8.5.1987) εἰς τὴν περιοχὴν Νησιζα Ὑδρας, ἐψάλη εἰς τὸ προαύλιον αὐτοῦ Μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τριῶν νέων, οἱ ὁποῖοι ἐθυσίασαν τὴν ζωὴν των διὰ νὰ σώσουν τὰς ἱερὰς εἰκόνας τοῦ ἐξωκλήσιου κατὰ τὴν μεγάλην πυρκαϊάν τῆς 15.7.1985, ἡ ὁποία κατέστρεψεν ὀλοσχερῶς τὸ πευκοδάσος τῆς περιοχῆς. Εἰς τὰς ἐκδηλώσεις παρέστησαν, πλὴν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ὑδρας, ὁ Δήμαρχος, ὁ Λιμενάρχης καὶ ἑκπρόσωποι τῶν Ὑπηρεσιῶν τῆς Νήσου, πολλοὶ Κληρικοὶ καὶ συγγενεῖς τῶν θυμάτων.

Πρωτοβουλία τοῦ Μητροπολίτου Ὑδρας συνεκεντρώθη ποσὸν 3.512.851 δρχ. τὸ ὁποῖον κατενεμήθη εἰς τὰς οἰκογενείας τῶν θυμάτων, ἐνῶ 632.851 δρχ. διετέθησαν διὰ τὴν κατασκευὴν μνημείου, εἰς μνημόσυνον αἰώνιον. Κατὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια τούτου ἐξεφωνήθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. κ. Ἱεροθέου ὁ παρατιθέμενος λόγος.

Ὁ «Ἐφημέριος»

μας τὰ μυθικά περιστατικά ἡρώων καὶ μαρτύρων, οἱ ὁποῖοι διεκινδύνευαν τὰ πάντα καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν των διὰ τὰ μεγάλα ἰδανικά τοῦ Ὁρθοδόξου Γένους μας. Ὁ Ἱερός Χρυσόστομος καὶ ἡ λοιπὴ χορεία τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας χαρακτηρίζουν ἀνενδοιάστως μορφὰς μαρτυρικὰς καὶ ἀποδίδουν τιμὴν μάρτυρος εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι θυσιάζουν ἑαυτοὺς προσπαθοῦντες νὰ περισώσουν ἀπὸ τὴν καταστροφὴν ἢ τὴν βεβήλωσιν Ἱερῶς Ναοῦς καὶ Μονᾶς, τίμια λείψανα καὶ ἄγια σκευή, ἁγίας εἰκόνας καὶ ἱερὰ κειμήλια. Δὲν γνωρίζομεν τὰς λεπτομερεῖς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας τὰ μαρτυρικά παλληκάρια ἐξεχωρίσθησαν ἀπὸ τὴν μᾶζαν τῶν ἄλλων Ὑδραίων καὶ εἰσεχώρησαν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἐπικινδύνου αὐτοῦ χώρου. Ἡ ἄδολος μαρτυρία ὅμως τοῦ ἐπιζήσαντος ἀποτελεῖ πειστικὸν ἀποδεικτικὸν τῆς ἡρωικῆς τελευτῆς των.

Αὐτὴ ἡ μαρτυρικὴ τελευτὴ, τὸ κατανυκτικὸν χρονικὸν τῆς θυσίας των, μᾶς συνεκέντρωσε σήμερον εἰς τὸν χώρον αὐτόν. Κάπου ἐδῶ, σὲ κοντενὴ ἀνηφορίᾳ, εὐρέθησαν τὰ τρία νεανικά κορμιά χωρὶς πνοήν, ἀφοῦ εἶχαν εἰσπνεύσει τις πύρινες γλῶσσες τῆς καιομένης καμίνου, καὶ δίπλα των «τραυματισμένους» ἀπὸ τὴν φωτιὰ αἱ ἅγιοι εἰκόνας... Ἐζήσαν ἀπὸ 20 ἕως 25 ἔτη ὁ καθεὶς ἐξ αὐτῶν, δὲν πρόλαβαν νὰ φθάσουν τὰ 33 χρόνια τοῦ Χριστοῦ. Ὁ τρόπος ὅμως μὲ τὸν ὁποῖον ἐκόπη τὸ νῆμα τῆς ζωῆς των, κατ' ἐξοχὴν εἰς τοὺς χρόνους μας, χρόνους εἰδωλολατρικοῦ ἀτομισμού καὶ εὐδαιμονισμού, τοὺς ἀνεβίβασεν εἰς τὴν ἀθανασίαν. Ζοῦν — δὲν ἀπέθαναν, ἐκοιμήθησαν — καὶ θὰ ζοῦν εἰς τὸν αἰῶνα! Ἐχουν ὑψωθῆ εἰς τὸ ἐικονοστάσι τῶν ψυχῶν μας, ὄχι μόνον τῶν αὐαίων τῆς Ὑδρας ἀλλ' ὀλοκλήρως τῆς Ὁρθοδόξου Πατρίδος μας. Διὰ νὰ ὑψωθῆ τὸ μνημεῖον αὐτό, ἡ ἀπερίττος αὐτὴ μαρμαρίνη στηλογραφία, κατέθεσαν αὐθορμήτως καὶ μὲ συγκίνησιν τὸν ὄβολόν των Ὁρθόδοξοι ἀδελφοὶ μας ἀπὸ τὴν Ἀλεξανδρούπολιν, ἀπὸ τὴν Κέρκυραν, ἀπὸ τὴν Σάμον, ἀπὸ τὴν Λήμνον, τὴν Σπάρτην καὶ ἀπὸ ἄλλας περιοχὰς τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Γῆς. Καὶ καταθέτομεν σήμερον μαζί των τὸ θυμίαμα τῶν προσευχῶν μας, τὰ ἄγνά, τὰ πάλλευκα στέφανα τῶν εὐχαριστιῶν μας καὶ ἀνάπτομεν τὸ ἀκοίμητο κανδῆλι τῆς εὐγνωμοσύνης μας. Ναί! Σᾶς εἴμεθα εὐγνώμονες ἀγαπητοὶ μας Ἡλία, Σπυρίδων καὶ Δημήτριε. Μὲ τὸ μαρτυρικὸν Συναξάρι τῆς τελειώσεώς σας, σήμερον, εἰς τὴν ἐκπνοὴν τοῦ ὕλιστικοῦ αἰῶνος μας, μᾶς ἐδώκατε τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι δὲν ἀπεσβέσθη ἀπὸ τίς καρδιὰς τῶν ἀνθρώπων ἡ Πίστις εἰς τὰ αἰῶνα ἰδανικά καὶ δὲν ἐξέλιπεν ἡ θεία ὁρμὴ τῶν νέων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἐξἄκολουθοῦν νὰ εἶναι ἔτοιμοι καὶ νὰ ἀποθαίνουν διὰ τὴν ὑπεράσπισίν των. Μακαριστοὶ οἱ Γονεῖς ποῦ σᾶς ἀνέδειξαν καὶ ἔκαμαν τὰ σπλάγγνα των

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Του κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ
Καθηγητού Παν/μίου Θεσσαλονίκης

455. Ἡ ψαῦσις τῶν κεκαλυμμένων τιμίων δώρων κατὰ τὴν Προηγιασμένη, ὅταν λέγωμεν («Τὰ προηγιασμένα ἅγια...») δὲν εἶναι πρακτικῶς ἐπικίνδυνος, ἀφοῦ μάλιστα γίνεται κάτω ἀπὸ τὸν ἀέρα καὶ δὲν βλέπουμε; Τί ἐξυπηρετεῖ ἡ κάλυψις αὐτῆ, ὥστε νὰ διακινδυνεύουμε τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Ἰ. Μάλαϊνου).

Ἡ ἐρώτησις ἐπισημαίνει μιὰ πραγματικὴ τεχνικὴ δυσκολία ποὺ ἀντιμετωπίζουν οἱ λειτουργοὶ κατὰ τὴν τέλεσι τῆς Προηγιασμένης. Οἱ τυπικὲς διατάξεις τῶν λειτουργικῶν μας βιβλίων, ποὺ ἀπαντοῦν καὶ στὰ χειρόγραφα ἀπὸ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος καὶ ἐξῆς εἶναι ἀπολύτως σαφεῖς. Τὰ ἅγια εἶναι κεκαλυμμένα μετὸν ἀέρα καὶ ὁ ἱερεὺς εἰσάγει τὸ χέρι του κάτω ἀπὸ αὐτὸν καὶ («πτεταί» ἢ «δεικνύει») τὸν ἅγιον ἄρτον καὶ ἐκφωνεῖ («Τὰ προηγιασμένα ἅγια...»: «Ὁ ἱερεὺς, ἐπικεκαλυμμένων ὄντων τῶν θείων δώρων (ἢ κεκαλυμμένων ὄντων τῶν ἁγίων), βαλὼν τὴν χεῖρα πτεταί τοῦ ζωοποιοῦ ἄρτου (ἢ δεικνύει τὸν ἅγιον ἄρτον) μετ' εὐλαβείας καὶ φόβου πολλοῦ καὶ λέγει (ἢ καὶ ἐκφωνεῖ): «Τὰ προηγιασμένα ἅγια τοῖς ἁγίοις». Οὐ γὰρ ὑψοῦ ἄρτίως (ἢ ἄρτι) τὸν θεῖον ἄρτον, ἐπεὶ προηγιασμένους ἐστίν»).

Δυστυχῶς τὰ παλαιὰ χειρόγραφα δὲν ἔχουν λεπτομερεῖς τυπικὲς διατάξεις καὶ ἔτσι δὲν μπορούμε νὰ παρακολουθήσουμε τὴν πορεία τῆς ἐξελέξεως τῆς ἀρχικῆς πράξεως μέχρις ὅτου φθάσῃ στὴν ἀνωτέρω μορφή. Οἱ ἐξωτερικὲς ἐξ ἄλλου μαρτυρίες εἶναι πάρα πολὺ λίγες. Τὸ μόνο διαφωτιστικὸ πατερικὸ κείμενο ποὺ σώθηκε εἶναι ἡ «Ἐρμηνεία τῆς θείας λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων», ποὺ ἀποδίδεται μὲν στὸν ἅγιον Θεόδωρο τὸν Στουδίτη, ἀλλὰ δὲν φαίνεται νὰ εἶναι παλαιότερο τοῦ ΙΒ' αἰῶνος. Ἐξ ἄλλου ὁ ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης, ποὺ μᾶς δίνει ἓνα σχετικὸ σύντομο ὑπομνηματισμὸ τῆς Προηγιασμένης στὸ «Διάλογό» του (κεφ. 352-355) καὶ ἀφιερώνει πέντε ἀπαντήσεις (55-59) σ' αὐτὴ στίς «Ἀπο-

κρίσεις» του πρὸς τὸν Πενταπόλεως Γαβριήλ, δὲν ἀναφέρεται στὸ σημεῖο ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρει.

Φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ σημερινὴ τάξις, ποὺ μαρτυρεῖται, ὅπως εἶδαμε, ἀπὸ τὸν ΙΕ' αἰῶνα, ἀποτελεῖ ἀπλοῦστευσι τῆς παλαιότερας πράξεως. Ἀπὸ τὴν «Ἐρμηνεία» τοῦ ἁγίου Θεοδώρου καὶ ἀπὸ τίς συντομὲς τυπικὲς διατάξεις τῶν χειρογράφων ἀπὸ τοῦ ΙΑ' μέχρι τοῦ ΙΔ' αἰῶνος συναγομε ὅτι ὁ ἱερεὺς δὲν ἄγγιζε ἢ δὲν ἔδειχνε ἀπλῶς μετὸ ἓνα χέρι τὸν ἅγιον ἄρτον, ἀλλὰ τὸν ὕψωνε κάτω ἀπὸ τὸν ἀέρα. Ἔτσι οἱ κώδικες Βατικανοῦ 1970 καὶ Ἀθηνῶν 662 ρητῶς προβλέπουν τὴν ὕψωσι («ὑψοῦ τὸν ἄρτον»), («ὑψῶν τὸν ἄρτον»). Ὁ κώδιξ Φιλοθέου 177 ἔχει καὶ ἰδιαιτέρα εὐχὴ («εἰς τὸ ὑψῶσαι τὸν ἄρτον»). Τέλος ἡ «Ἐρμηνεία» τοῦ Στουδίτου περιγράφει ἀναλυτικώτερα τὴν ὕψωσι: «Ὁ δὲ ἱερεὺς τῷ ἀνωτάτῳ πέπλῳ, ὃ καὶ ἀέρα οἶδεν ὁ λόγος καλεῖν, τὰ δῶρα ἐπικαλύπτει· ἐν δὲ γε τῇ τῆς ὕψωσεως ὥρᾳ, οὐ μέντοι αἶρει τὸ πέπλον, ἀλλ' ἀπὸ κάτωθεν τούτου τὸν ἄρτον ὑψῶν, λέγει· «Τὰ προηγιασμένα ἅγια»· εἶθ' οὕτως ὁ ἄρτος αἶρεται».

Μεταβατικὴ πρέπει νὰ χαρακτηρισθῇ ἡ διάταξις τοῦ κώδικος Ἀθηνῶν 713 τοῦ ΙΒ' αἰῶνος, κατὰ τὴν ὁποία ὁ ἱερεὺς εἰσάγει καὶ τὰ δύο χέρια του κάτω ἀπὸ τὸ κάλυμμα, χωρὶς νὰ λέγεται ρητῶς ὅτι ὑψώνει τὸν ἅγιον ἄρτον: «Ἰστέον, ὅτι ὅταν μέλλῃ ὑψῶσαι κεκαλυμμένων ὄντων τῶν ἁγίων, εἰσάγει τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐκφωνῶν».

Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω μπορούμε νὰ συναγάγουμε ὅτι βασικὴ ἀπαιτήσις τῆς λειτουργικῆς τάξεως ἦταν νὰ μένουν κεκαλυμμένα τὰ τίμια δῶρα μέχρι τοῦ μελισμοῦ. Καὶ αὐτὸ διατηρήθηκε μέχρι σήμερα. Ἀρχικὰ γινόνταν καὶ ἡ ὕψωσις μετὰ καλυμμένα τὰ ἅγια, ἀλλὰ πιθανὸν γιὰ τοὺς κινδύνους καὶ τίς δυσκολίες ποὺ ἐνεῖχε, περιορίσθηκε στὴ δεῖξι τῶν δώρων. Περισσότερα ἀπλοῦστευσις δὲν ἀποτολήθηκε. Μόνο σ' ἓνα χειρόγραφο, τὸ Ἀθηνῶν 757 τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος, ὁ ἱερεὺς πρῶτα ἀποκαλύπτει τὰ τίμια δῶρα καὶ ὕστερα ἐκφωνεῖ. Ἄλλ' αὐτὸ ἀποτελεῖ ἐξάιρεσι. Ἡ κάλυψις μέχρι τὴν κλάσι ἐντασσόταν, ὅπως μαρτυρεῖ ἡ «Ἐρμηνεία» τοῦ Στουδίτου, στὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα ποὺ ἐξάιρουν τὸν πενήθρο καὶ κατασκευτικὸ χαρακτῆρα τῆς Προηγιασμένης: «Ἐν γὰρ τοι ταῖς ἄλλαις ἱεουργίαις ἀνακεκαλυμμένως καὶ ἀνευδοιάτως ἡ ἱεουργία ἐπιτελεῖται, ἐν δὲ γε ταύτῃ συνεσκιασμένως καὶ πενήθρως· διὸ καὶ μυστικώτερα εἰς πᾶν ἡ τελετὴ γίνεται... Μετὰ γὰρ τὴν τῶν θείων δώρων εἰσόδευσι, ἐτοίμως αἱ θύραι κεκλείσκονται· ὁ δὲ ἱερεὺς τῷ ἀνωτάτῳ πέπλῳ... (ἀκολουθεῖ τὸ χωρίο ποὺ παραθέσαμε ἀνωτέρω)... αἶρεται. Ἐκ τε τῶν τοιούτων καὶ ἐτέρων ὑπο-

ἄμβωνα, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀνεβασμένοι σεῖς διδάσκετε καὶ θὰ διδάσκετε τίς γενεὲς τῶν Ὑδραίων μετὰ τὴν ὁμορφιὰ τῆς νεότητός σας, μετὰ τὸ κάλλος τοῦ φωτεινοῦ σας παραδείγματος. Γενναῖα παλληκάρια τοῦ Χριστοῦ! Πρὸ τοῦ Θρόνου τῆς θείας δόξης, τῆς ἀγαθωσύνης καὶ μεγαλωσύνης ἰστάμενοι, πρεσβεύσατε, ὡς κραταιοὶ καὶ θεοπειθεῖς πρεσβευταί, ὑπὲρ πάντων ἡμῶν. Αἰωνία σας ἡ μνημῆ!

Ο Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ (*)

Τοῦ Ἀρχιμ. ΧΡΥΣ. Π. ΑΒΑΓΙΑΝΟΥ
Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μ. Μυτιλήνης

3. Οἱ εὐνοϊκοὶ παράγοντες στὴ ζωὴ τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου.

Δὲν προχώρησε ὅμως περισσότερο. Ἡ θεία Πρόνοια προσβλέποντας στὴν ἀγαθὴ του προαίρεση καθὼς καὶ στὸν ἀνεκτίμητο πλοῦτο τῶν ταλάντων του τοῦ ἐχάρισε ὀρισμένους εὐνοϊκοὺς, καθοριστικοὺς παράγοντες στὴν ζωὴ του, ὥστε νὰ ἀναπτυχθῆ, νὰ σμιλευθῆ καὶ νὰ ὀλοκληρωθῆ τὸ ἠθικὸ καὶ πνευματικὸ ἐκεῖνο ἀριστούργημα, ποῦ λέγεται Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Καὶ πρῶτα ἡ θαυμάσια μητέρα του, ἡ ὁποία τὸν ἐφύλαξε ἀπὸ τὴς κακοτοπιῆς τῆς πρώτης ἀπειρίας ἡλικίας* «μηδὲ ἔστι τις ὄψω μέλει τῆς σῆς εὐδοκίμησης ἐξ ἴσης ἐμοί»¹⁴, θὰ βάλῃ στὰ χεῖλη τῆς μητέρας του μὲ εὐγνωμοσύνη στὴν ἀρχὴ τῶν ὑπέροχων λόγων του περὶ Ἱερωσύνης. Κατόπιν ὁ κανονικὸς Ἀρχιεπίσκοπος τῆς πατρίδας του, ὁ Ἅγιος Μελέτιος. Ὁ ἐπίσκοπος ἐκεῖνος διέκρινε ἀμέσως στὸ νεαρὸ, λεπτό, ὀρφανὸ ἀρχοντόπουλο μίαν ξεχωριστὴ θρησκευτικὴ κλίση καὶ ροπή. Γι' αὐτὸ τὸ ἀνέλαβε κάτω ἀπὸ τὴν πνευματικὴ του σκέπη. Τὸ πρόσεξε ἰδιαίτερως, τοῦ ἔδειξε στοργὴ καὶ ἀγάπη καὶ μὲ τὸν καιρὸ τὸν ἐμύησε στὴν χριστιανικὴ διδασκαλία. Ὁ ἅγιος ἐκεῖνος πατήρ, ὁ ὁποῖος ἀργότερα θὰ προεδρεύσῃ στὴν Β' Οἰκουμενικῇ Σύνοδο, ὑπέβηκε ὁ πρῶτος πνευματικὸς καὶ γέροντας τοῦ Ἰωάννου. Γι' αὐτὸ καὶ ἀργότερα ὡς πρεσβύτερος ὁ ἱ. Χρυσόστομος μὲ εὐγνωμοσύνη θὰ τοῦ ἀφιερῶσῃ ἕναν ἀπὸ τοὺς πιὸ ὀραίους ἐγκωμιαστικούς του λόγους.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὴν μητέρα του καὶ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Μελέτιο, τὰ μέγιστα συνέβαλαν στὴν πνευματικὴ του συγκρότηση «εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 172 τοῦ ὑπ' ἀρ. 9 τεύχους.

14. Ἱ. Χρυσοστόμου, Λόγοι περὶ Ἱερωσύνης, Α', C, ΑΑΠ 6, Μετάφρασις. Π. Χρήστου.

δειγμάτων μυστικῆ θυσίας ἀνακηρύττεται καὶ ἄρτι τετελειωμένη, ὡσαύτως καὶ προηγιασμένη τελετή». Τῆ διαφορά μὲ τὴν τελείαν λειτουργίαν ἐπισημαίνει ὅχι στὸ ὅτι ἐκεῖ ὑψοῦται ὁ ἅγιος ἄρτος καὶ στὴν Προηγιασμένη ὅχι, ἀλλὰ στὸ ὅτι στὴν τελείαν λειτουργίαν «ἀνακεκαλυμμένως ὑψοῦται», ἐνῶ ἐδῶ ἐννοεῖται «ἐπικεκαλυμμένως».

Πάντως μὲ τὴν ἀπλούστευσι αὐτὴ διευκολύνθηκαν ἀρκετὰ τὰ πράγματα. Διατηρήθηκε ἡ κάλυψις καὶ ἀποφευχθήκαν οἱ κίνδυνοι ἀπὸ τὴν ὑψωσι. Τὸ «μετ' εὐλαβείας καὶ φόβου πολλοῦ» τῶν χειρογράφων ἐξ ἄλλου ἐφίστα τὴν προσοχὴν τοῦ ἱερέως, μὲ τὴν ὁποία ὀφείλει νὰ ἐνεργήσῃ κατὰ τὴ δεξιὴν τοῦ τιμίου σώματος κάτω ἀπὸ τὸ κάλυμμα. Ἡ ὑψωσις τοῦ ἁγίου ἄρτου, ποῦ κατὰ τοὺς Πατέρας εἰκονίζει τὴν ὑψωσι τοῦ Κυρίου ἐπὶ τοῦ σταυροῦ (Ἰωάννου τοῦ Δαμα-

σκηνίου, Περὶ σώματος καὶ αἵματος Χριστοῦ, 5: «ὕψοῦται ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ ἱερέως ὡς ἐπὶ σταυροῦ τὸ σῶμα»), Γερμανοῦ Κωνσταντινοῦ πόλεως, Ἱστορία ἐκκλησιαστικῆ καὶ μυστικῆ θεωρίας: «ἡ δὲ ὑψωσις τοῦ τιμίου σώματος εἰκονίζει τὴν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὑψωσιν καὶ τὸν ἐν αὐτῷ θάνατον καὶ αὐτὴν τὴν ἀνάστασιν»), Συμεῶν Θεσσαλονίκης, ἐρμηνεία 92: «τὸ δὲ ἀνυψῶσαι τὸν ἄρτον τὴν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ δηλοῖ ὑψωσιν τοῦ Ἰησοῦ», Διάλογος, κεφ. 99: «ἡ τοῦ ζωηφόρου ἄρτου γίνεται ὑψωσις, αὐτὴν τυποῦσα τὴν ὑπὲρ ἡμῶν τοῦ Σωτῆρος σταύρωσιν»), γίνεται κατὰ τὴν τελείαν θείαν λειτουργίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν, κατὰ τὴς διατάξεις τῶν χειρογράφων καὶ τῶν ἐντύπων ὁ ἱερεὺς «ὕψοι ὅλους ὁμοῦ τοὺς ἄρτους», ἐπομένως παρέλκει καὶ ἡ δευτέρα, ἔστω καὶ «ἐπικεκαλυμμένως», ὑψωσις κατὰ τὴν Προηγιασμένην.

ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. 4,13) καὶ ὀρισμένοι μοναχικοὶ κύκλοι τῆς Ἀντιόχειας. Συγκεκριμένα τὸ «Ἀσκητήριον», κάποιον μοναστήρι δίπλα στὴν πόλιν, στὸ ὁποῖο προΐστατο ὁ κατόπιν ἐπίσκοπος Ταρσοῦ Διόδωρος. Ὁ Διόδωρος ἦταν κάτοχος εὐρύτατης παιδείας, ἐκκλησιαστικῆς καὶ θύραθεν, ἀντιρρητικὸς θεολόγος περιωπῆς καὶ ἀσκητικώτατος. Ἐκεῖ ἔμεινε μερικὰ χρόνια ὁ ἱ. πατήρ μαζί μὲ ἄλλους εὐέλπιδες τότε νέους τῆς Ἀντιόχειας, ὅπως ἦταν ὁ Θεόδωρος Μοιουεστίας, ὁ Θεοδώρητος Κύρου κ.ἄ.

Ἔτσι μὲ τὴν βοήθεια τῶν θετικῶν αὐτῶν παραγόντων τῆς ζωῆς του, τὸν ἀδιάκοπο προσωπικὸ του ἀγῶνα καὶ προπάντων τὴν θείαν χάριν ξεπέρασε ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τὴς ἀρνητικῆς ἐπιδράσεως τῆς ἐποχῆς του. Μετὰ ἀπὸ τὴν Κατήχηση, ποῦ δέχθηκε πρῶτοις ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ καλοῦ ἐπισκόπου του καὶ τὴν προσωπικὴ μελέτη τῶν Γραφῶν, βαπτίζεται σὲ ἡλικίαν 18 ἐτῶν. Ὄταν πέρασαν τρία χρόνια χειροθετήθηκε ἀναγνώστης. Ἐδῶ σταματᾷ. Δὲν προχωρεῖ σὲ ἀνώτερα ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα. Λυπώντας προφανῶς τὸν στοργικὸ τοῦ Ἐπίσκοπο φεύγει ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια, ἀφοῦ πεθαίνει καὶ ἡ μητέρα του, γιὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ πιὸ ἀπαιτητικῆς ἐφέσεις τῆς ψυχῆς του.

4. Τὸ ἔργο τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου.

Στὴν αὐστηρὴ μοναχικὴ ζωὴ καὶ ἄσκηση ἀφιερῶνει ἕξι χρόνια, 4 κοντὰ σὲ γέροντα καὶ 2 μέσα σὲ σπήλαιον. Στὴν τελευταία ὅμως φάση τῆς αὐστηρῆς ἀπομόνωσής του κλονίσθηκε ἐπικίνδυνα ἡ ὑγεία του, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐπιστρέψῃ στὴν πόλιν του. Ἐκτοτε ἀφοσιώνεται ἀποκλειστικὰ στὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας. Ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του χειροτονεῖται Διάκονος τὸ 381 ἀπὸ τὸν πρῶτον Κατήχητήν του, τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Μελέτιο. Μετὰ ἀπὸ πέντε χρόνια χειροτονεῖται

Πρεσβύτερος από τον διάδοχο του Ἁγίου Μελετίου, τον Φλαβιανό. Δώδεκα χρόνια μένει στον βαθμό του Πρεσβυτέρου και κατόπιν μέσα σε μυθιστορηματικές σχεδόν συνθήκες οδηγείται βίαια από την αγαπημένη του γενέτειρα Ἀντιόχεια στην πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας την Κωνσταντινούπολη, όπου χειροτονείται επίσκοπος και καταλαμβάνει τον πρώτο θρόνο της Ἀνατολῆς.

Τὸ ἔργο τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου στις δύο πόλεις τῆς Βυζαντινῆς Αυτοκρατορίας, Ἀντιόχεια και Κωνσταντινούπολη, στη βάση τους, οὐσιαστικά, εἶναι τὸ ἴδιο. Κάπως ὁμως διαφοροποιεῖται ἀπὸ τὸν ἱερατικὸ βαθμὸ, πὺν κατέχει, και ἀπὸ τις συνθήκες, τὸ περιβάλλον μέσα στο ὁποῖο ζῆ. Οὐδέποτε ὑπερέβη τις δικαιοδοσίες πὺν ἀπέρρεαν ἀπὸ τὸν βαθμὸ του. Ἔτσι ὡς Διάκονος ἀσχολήθηκε μετὸ Κατηχητικὸ ἔργο και τὴν συγγραφή πολῦτιμων θεολογικῶν πραγματειῶν. Ὡς Πρεσβύτερος, μετὰ τὰ 30, μετὸ Κήρυγμα και τὸ φιλανθρωπικὸ ἔργο. Σ' αὐτὴ τὴν περίοδο ἔλαμψε κυρίως και ἀκτινοβόλησε τὸ ἀπαράμιλλο του τάλαντο τῆς εὐγλωττίας, τὸ ἀνεπανάληπτο χάρισμα τῆς εὐφραδείας του. Πλήθη λαοῦ, ὄχι μόνο χριστιανοί, ἀλλὰ και Ἰουδαῖοι και ἔθνικοι τρέχουν, ὅπου μιλοῦσε, γιὰ νὰ ἀπολαύσουν τὸν λόγο του. Γνώστης τέλειος τῆς Ἁγίας Γραφῆς, βαθὺς ἀνατομὸς τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς και κοινωνίας και ρήτορας ἀφθαστος ἔγινε ὁ νέος Δημοσθένης τῆς Ἐκκλησίας, ἡ δόξα τοῦ ἄμβωνος, ὁ μέγας Χρυσόστομος!

Μολοντί ἕνας ἀπὸ τοὺς λίγους χαρισματοῦχους ἀνθρώπους, πὺν κατεῖχε τὸ σπάνιο μυστικὸ νὰ κατακτᾷ τὴν καρδιά τῶν συνανθρώπων του, ποτὲ δὲν θέλησε νὰ γίνῃ, ὅπως θὰ λέγαμε σήμερα, βεντέτα. Μανιώδης ἔραστής τῆς χριστιανικῆς τελειότητος, ἀσκητῆς μέσα στον κόσμο, εἶχε θέσει θεμέλιο τῆς ζωῆς του τὴν χριστιανικὴ ταπεινοφροσύνη. Πόσες φορὲς δὲν θὰ ἐκφρασθῆ κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ του, δὲν θὰ ἐξομολογηθῆ ἀπὸ τὸν ἄμβωνα πόσο πτωχὸς πνευματικῶς εἶναι, «εσχάτη πενία συζῶν»¹⁵, ἄξιος νὰ διδάσκηται μᾶλλον ἀπὸ τοὺς ἀκροατὰς του, παρὰ νὰ τοὺς διδάσκη.

Ρεαλιστῆς ἐνδιαφερόταν κυρίως γιὰ τὴν ἠθικὴ πρόοδο τῆς κοινωνίας, γιὰ τὴν σωτηρία τῶν χριστιανῶν του. Τὴν ρητορικὴ λάμψη τοῦ κηρύγματός του τὴν ἔβλεπε ὡς κάτι δευτερευόν. Γι' αὐτὸ θὰ ὁμολογήσει κάποτε, πὺς και ἐγὼ ὅταν βλέπω κάτω ἀπὸ τὸν ἄμβωνα νὰ σπρώχνονται τὰ πλήθη γιὰ νὰ ἔλθουν πὺν κοντά μου, νὰ κοίμονται ἀπὸ τὰ χεῖλη μου, σὲ μία στιγμή νὰ ἐνθουσιάζονται, νὰ χτυποῦν τὰ χεῖρια και τὰ πόδια τους, νὰ κλαῖνε, τότε και γὼ σὰν ἄνθρωπος παθαίνω κάτι, νιώθω ὑπερηφάνεια και ἱκανοποίηση· σὰν ἐπιστρέψω ὁμως στὸ σπῆτι και κλεισθῶ στὸ δωμάτιό μου και σκεφθῶ, ἄραγε τί βγῆκε τώρα ἀπὸ τὸ κήρυγμα, ἀπὸ τοὺς ἐνθουσιασμοὺς και τὰ χειροκροτήματα... Μετενόησε κανεῖς; ἔγινε καλύτερος;... Τότε καταλαμβάνομαι ἀπὸ μελαγχολία και κλαῖω...¹⁶.

15. Ὅτι: ἀναστάσεως ἀπόδειξις ἡ Παύλου κλησῆς, 100 C-E, AΠΠ 32, 204-5.

16. Ἀρχιμ. Χρυσ. Ἀδαχίανου, Ἱ. Χρυσ. Αὐτοβιογραφικὲς... ἔκθ' ἀγ. 193 (1985), σ. 12.

Οἱ ἄνθρωποι, λοιπόν, πὺν ζοῦσαν κοντά του και τὰ ἀμέτρητα προβλήματά των, ἡ ἐποχὴ του γενικά, κατελάμβαναν τὸν χῶρο τῶν ἐνδιαφερόντων τοῦ ἱ. Πατρός. Οἱ πτωχοί, οἱ πλούσιοι, οἱ γυναῖκες, τὰ παιδιά, οἱ νέοι, οἱ δοῦλοι, ἡ ψυχαγωγία, τὰ θέατρα, οἱ ἱππόδρομοι, τὸ ντύσιμο, ὁ ἐκκλησιασμός, ἡ πνευματικὴ ζωὴ, ἡ παιδεία, τὰ ἦθη, ὁ γάμος, ἡ προῖκα, ἡ συζυγικὴ ζωὴ, ἡ ἀρρώστια, ὁ θάνατος και πολλὰ ἄλλα ἀπασχολοῦσαν μέρα νύχτα τὸν ἱ. πατέρα.

5. Μὲ τὸν αἰώνιο λόγο τοῦ Θεοῦ.

Πὺς τὰ ἀντιμετώπιζε; Πάντοτε μετὸν βάση και γνώμονα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὅπως παρουσιάζεται στις σελίδες τῆς Ἁγ. Γραφῆς. Γι' αὐτὸ κύριο μέλημα τῆς ζωῆς του εἶχε τάξει τὴν ἐρμηνεία τῆς Ἁγίας Γραφῆς και τὸ κήρυγμα τοῦ Θ. Λόγου. Ἐπῆρξε πράγματι ἀπὸ τοὺς πὺν θεομῶντες ἔραστὲς τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, γι' αὐτὸ και ἀνεδείχθη ὁ κορυφαῖος ἐρμηνευτῆς τῆς Γραφῆς, ἰδίως τῶν δυσνοήτων Ἐπιστολῶν τοῦ Ἀπ. Παύλου, ὅστε νὰ χαρακτηρισθῆ «στόμα τοῦ Παύλου» και νὰ ἀναγνωρισθῆ ἀκόμη και ἀπὸ τοὺς Λυτικούς ὡς μέγας ἐρμηνευτῆς, ἂν και φυσικὸ εἶναι νὰ διάκεινται εὐνοϊκότεροι πρὸς τὸν ἱ. Αὐγουστῖνο.

Ἀκριβῶς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ὅπως ὀρθὰ τὸν ἐρμήνευσε, ἀπετέλεσε τὸ περιεχόμενο τῆς φιλοσοφίας του, μιᾶς φιλοσοφίας πὺν μετὸν πάθος, μετὸν ἀγῶνα και ἀγωνία προσπάθησε νὰ μεταδώσει στοὺς συνανθρώπους του. Μετὸν ἀλάστω κριτήριό του Θ. Λόγου ἔδωσε τὴν πρέπουσα λύση στὰ ἐπείγοντα προβλήματα τῆς ἐποχῆς του. Ἔτσι, παραδείγματος χάριν, ἀντιμετώπισε τὸ ἀκανθῶδες κοινωνικὸ πρόβλημα τῆς ἐποχῆς του. Μερικοὶ τὸν παρεξήγησαν. Ὅταν ζοῦσε τὸν κατηγοροῦσαν πὺς τάχα εἶχε κάτι μετὸν πλουσίων, ἐνώ σύγχρονοι μελετητὲς του βλέποντας μετὸν τί σφοδρότητα, μετὸν τι καυστικὲς ἐκφράσεις ἐλέγχει τὴν ματαιοδοξία, τὴν προκλητικότητα και τὴν σκληρότητα τῶν πλουσίων, συμπέραναν ὅτι σὲ μερικὰ σημεῖα ξεπερνᾷ και αὐτὸν ἀκόμη τὸν Μάρξ!

Ἴσως! Κάποτε ὁ ἔλεγχος του γίνεται ἀνυπόφορος, ὅστε νὰ μὴ διστάσει νὰ κάμῃ τὸν ὑπαινιγμὸ, ὅτι κινδυνεύει ἡ ζωὴ του¹⁷. Ξεκαθαρίζει ὁμως τὴν θέση του τονίζοντας περίπου τὰ ἑξῆς: Δὲν μισῶ τοὺς πλουσίους. Ἐξίσου ἀγαπῶ και τοὺς πτωχοὺς και τοὺς πλουσίους. Καὶ οἱ πλούσιοι και οἱ πτωχοὶ δικὰ μου παιδιά εἶναι. Ἄν ἐλέγγω τοὺς πλουσίους τὸ κάνω γιὰτι πιστεύω στὴν ἄλλη ζωὴ και δὲν θέλω νὰ ὑποφέρουν τις ἀφόρητες ἐκεῖνες ὀδύνες τῆς κολάσεως...

(Συνεχίζεται)

17. Ὅμιλία Θ' εἰς τὴν Α' πρὸς Κορινθίους, ΕΠΕ 18, 262. Πρὸβλ. Πρεσβ. Γ. Μεταλληνοῦ, Τὸ κοινωνικὸ μήνυμα τοῦ Ἱ. Χρυσ. στὴν ἐποχὴ μας. ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΚΣΤ' (1977).

Γιὰ ὅτι ἀφορᾷ στον «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει νὰ ἀπευθύνεσθε στὴ Διεύθυνση τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», δὸδος Ἰωάννου Γεργαδίου 14, 115 21 Ἀθήνα — Τηλ. 72.18.308.

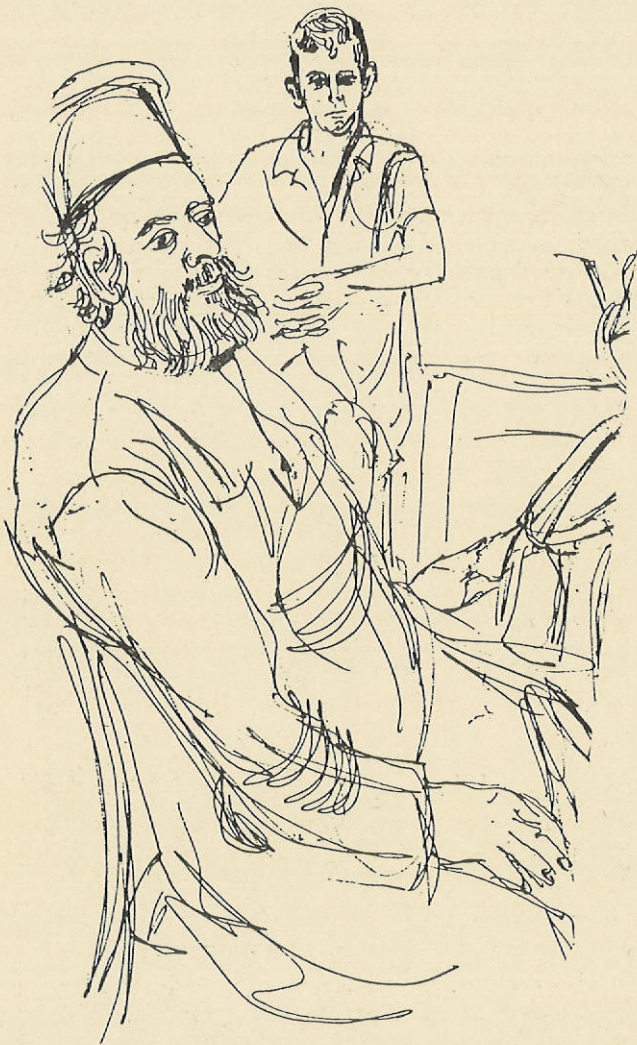
ΖΗΤΗΜΑ ΧΡΟΝΟΥ

ΤΟΥ Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
 Έπ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἡ ἔλλειψή του

“Ολοι παραπονιόμαστε για τὸν καιρὸ τελευταῖα. Οἱ παράξενες καὶ ἀπότομες μεταβολές του γίνονται συχνὰ ἀντικείμενα πολλῶν συζητήσεων. Ἀλλὰ καὶ για τὸν χρόνο μιλάμε συνεχῶς. Ἰδιαίτερα για τὴν ἔλ-

Σκίτσο "Ἄλτα" Ἄννα Πάρμινς*

λειψή του. «Δὲν ἔχω καιρό»· «δὲν μοῦ περισσεύει χρόνος»· «ἂν σοῦ μείνει λίγος χρόνος πέρασε νὰ μὲ δεῖς». Διαπιστώνουμε ὅλοι, ὅτι ὁ χρόνος εἶναι λιγοστός για ὅσα θέλουμε ἢ ἐπιβάλλεται νὰ κάνουμε. Ὁ χρόνος μᾶς τρώει καὶ τὸν σκοτώνουμε. Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι κανένας δὲν εἶναι εὐχαριστημένος με ὅσον ἔχει στὴ διάθεσή του.

Οἱ ἱερεῖς μας παραπονοῦνται ὅτι πάντα τοὺς λείπει χρόνος για ὅλα ἐκεῖνα ποὺ πρέπει νὰ κάνουν. “Ολοι μας περιμένουμε ὅτι ὁ ἱερέας θὰ βρῖσκει πάντα χρόνο ὅταν χρειαστοῦμε. Παραξενευόμαστε ὅταν δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς διαθέσει λίγο ἀπὸ τὸν χρόνο του. Στὴν εἰκόνα ποὺ σχηματίζουμε μέσα μας γι' αὐτὸν περιλαμβάνεται τὸ στοιχεῖο χρόνος ποὺ μπορεῖ ἢ πρέπει νὰ διαθέσει για μᾶς.

Μεγάλες προσδοκίες

Ἀπὸ τὸν ἱερέα, εἶναι ἀλήθεια, ὅτι ζητᾶμε πάντα τὰ ἀδύνατα. “Ο,τι δὲν μποροῦμε ἐμεῖς, αὐτὸς τὸ μπορεῖ με τὴν ἰδιαίτερη χάρη τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης. Νὰ συμπνεῖ, νὰ παραστέκεται, ν' ἀκοῦει, νὰ βλέπει, νὰ βοηθάει, νὰ θεραπεύει, νὰ συντροφεύει, νὰ ἐπισκέπτεται, νὰ μᾶς τρέφει, νὰ μᾶς ξεδιψάει, νὰ μᾶς ἐλευθερώνει, νὰ καλύπτει τέλος πάντων ὅλες μας τίς ἀνάγκες. Εἶναι ἡ πίστη κι ἡ ἐμπιστοσύνη ποὺ ἔχουμε στὴν Πηγὴ ἀπὸ τὴν ὁποία ἀντλεῖ καὶ ὁ ἴδιος, ποὺ μᾶς κάνει νὰ βλέπουμε ἔτσι τὰ πράγματα;

Ἰδιαίτερα στὸ ζήτημα τοῦ χρόνου εἴμαστε πεπεισμένοι ὅτι αὐτὸς ἔχει χρόνο καὶ ἀπαιτοῦμε νὰ μᾶς τὸν διαθέσει. Ἡ μεγαλύτερη ἀποστολὴ ἐνὸς ποιμένα στους καιροὺς μας ἴσως νὰ εἶναι ἡ π ί σ τ ω σ η χ ρ ὀ ν ο υ ποὺ μπορεῖ νὰ κάνει στους ἐνορίτες του ἢ σὲ ὅσους τὸν πλησιάζουν. Σ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴ τῆς ἔλλειψης χρόνου θὰ πρέπει ἡ Ἐκκλησία καὶ οἱ ἱερεῖς της νὰ τὸν διαθέτουν ὡς ἀ γ α θ ὸ ν ἐ ν ἐ π α ρ κ ε ῖ α. Τώρα μάλιστα τὸ καλοκαίρι καὶ παρὰ τὴν ἀνάγκη ποὺ νιώθει ὁ καθένας μας νὰ ἐξοικονομήσει

λίγο χρόνο για τόν έαυτό του ως προβλέψουμε χρόνο και για τούς άλλους. Οί ιερείς μας ως γίνονται οί ένήλικες εκείνοι που θά έχουν πάντα χρόνο. Γιατί όλοι οί άλλοι τρέχουν, τρέχουμε δυστυχώς, και τίποτε δέν μᾶς συγκρατεῖ.

Εἰκόνες πρὸς σύγκριση καὶ μίμηση

Κάποιος ἀπὸ τὸ φιλικό μου περιβάλλον, μὲ τὸν ὁποῖο συχνά συζητᾶμε θέματα σχετικά μὲ τὴν παιμαντική διακονία καὶ τίς προσδοκίες πού ἔχει ὁ κόσμος ἀπὸ τούς ιερεῖς, μοῦ ἐπισήμανε, ὅτι μὲ ἀφορμὴ ἑνὸς κειμένου πού διάβαζε σὲ γαλλικό οἰκογενειακό περιοδικό, σκεφτόταν ὅτι, ὄχι μόνο ἡ εἰκόνα τοῦ κ ὀ ρ α κ α πού πήγαινε ψωμί στὸν προφήτη Ἰησὺ καὶ τοῦ ἑ π α ἰ τ η πού ὑποδεικνύει πού μπορούμε νὰ βροῦμε ψωμί, ταιριάζει στὸν ἱερέα¹, ἀλλὰ καὶ ἡ εἰκόνα τῆς γ ι α γ ι ᾶς καὶ ὅ,τι εἶναι συνδεδεμένο στίς ἀναμνηστικὰ μικρῶν παιδιῶν μ' αὐτήν, φαίνεται ν' ἀνταποκρίνεται σ' αὐτὸ πού περιμένουν οἱ σημερινοὶ ἄνθρωποι ἀπ' τὸν πατᾶ τους.

Γιαγιά, παππούς εἶναι ἄλλωστε λίαν προσφιλεῖς μορφές, πού ὅταν χρησιμοποιοῦμε τὰ ὑποκοριστικά τους — γιαγιούλα, παπούλη —, ἀποτυπώνουμε σ' αὐτὰ ὅλη τὴν στοργή μας ἀλλὰ καὶ ὅ,τι βαθύτερο περιμένουμε ἀπ' αὐτές. Ἄπειρες φορές ἐξάλλου χρησιμοποιοῦμε καὶ τὴ λέξη «παπούλης» ἀπειθυνόμενοι καὶ πρὸς τὸν ἱερέα ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴ μεγάλη ἢ τὴ μικρή του ἡλικία.

Εἶναι, ὅμως, καιρός, γιατί ὁ χρόνος τοῦ σημερινοῦ σημειώματος μπορεῖ καὶ νὰ ἐξαντληθεῖ, νὰ παραθέσουμε αὐτούσιο τὸ κείμενο τὸ ὁποῖο ὑπαινιχθήκαμε λίγο πιὸ πάνω καὶ πού μιλάει γιὰ τὸ πῶς ἓνα παιδί ὀκτῶ ἐτῶν βλέπει τὴ γιαγιά του². Λένε, πὼς στὰ μάτια ἑνὸς παιδιοῦ ξαναγεννιέται ὁ κόσμος. Ποιὸς νὰ ξέρει, μπορεῖ βλέποντας τὸν κόσμο, μὲ τὰ μάτια αὐτοῦ τοῦ παιδιοῦ ν' ἀνακαλύψουμε κρυμμένες διαστάσεις τῆς ἱερατικῆς διακονίας καὶ ἀποστολῆς. Ἰδοῦ, λοιπόν, μιὰ εὐκαιρία γιὰ ν' ἀφιερῶσουμε λίγο χρόνο νὰ δοῦμε κι αὐτὴν τὴν ἀποψη. Ἡ σκέψη μας μπορεῖ νὰ ὀδηγηθεῖ σὲ γόνιμους δρόμους.

Ἡ γιαγιά μου ἢ καλὴ

«Μιὰ γιαγιά εἶναι μιὰ γυναίκα πού δέν ἔχει δικὰ της παιδιὰ! Γι' αὐτὸ ἀγαπάει τὰ παιδιὰ τῶν άλλων.

Οἱ γιαγιάδες δέν ἔχουν νὰ κάνουν τίποτε, ὀφείλουν νὰ εἶναι πάντα παρούσες. Ὅταν μᾶς πηγαίνουν περίπατο βαδίζουν ἀργὰ δίπλα ἀπὸ ὠραῖα φύλλα καὶ κάμπιες. Δέν λένε ποτὲ «προχώρα πιὸ γρήγορα, βιάσου!».

Σκίτσο "Άλτα" Ἄννα Πάρρις*

Γενικῶς εἶναι χοντρές, ἀλλὰ ὄχι καὶ τόσο γιὰ νὰ μπορούν νὰ δένουν τὰ παπούτσια μας.

Ξέρουν πὼς ἔχουμε πάντα ἀνάγκη ἀπὸ ἓνα δεύτερο κομμάτι γλυκὸ ἢ ἀπὸ τὸ μεγαλύτερο.

Μιὰ ἀληθινὴ γιαγιά δέν χτυπάει ποτὲ ἓνα παιδί, θυμώνει γελώντας.

Οἱ γιαγιές φοροῦν γυαλιὰ καὶ κάποτε μπορούν ἀκόμα νὰ βγάνουν καὶ τὰ δόντια τους. Ξέρουν νὰ κάνουν τὸν κουφὸ ὅταν πρέπει, μὴ τυχὸν καὶ μᾶς στενοχωρήσουν ὅταν εἴμαστε ἀδέξιοι.

Ὅταν μᾶς διαβάζουν ἱστορίες, δέν πηδᾶνε ποτὲ ἓνα ὀλόκληρο κομμάτι καὶ μάλιστα δέν φέρνουν ἀντιρρήσεις ὅταν τούς ζητᾶμε νὰ μᾶς διαβάσουν τὴν ἴδια ἱστορία περισσότερες φορές.

Οἱ γιαγιάδες εἶναι οἱ μόνοι ἐνήλικες πού ἔχουν πάντα χρόνο. Γνωρίζουν νὰ κάνουν τὴν πιὸ κατάλληλη χεironομία πού μᾶς ἀνακουφίζει ὅταν πονᾶμε.

Οἱ γιαγιάδες δέν εἶναι τόσο ἀδύνατες ὅσο λένε, ἀκόμα κι ἂν πεθαίνουν πιὸ συχνὰ ἀπὸ μᾶς.

Ὅλος ὁ κόσμος θά'πρεπε νὰ κάνει μιὰ προσπάθεια νὰ ἔχει μιὰ γιαγιά, ἰδιαίτερα ἐκεῖνοι πού δέν διαθέτουν τηλεόραση.

Τὸ νὰ εἶσαι γιαγιά βοηθάει νὰ παραμένεις παιδί ὅταν εἶσαι πιὰ μεγάλος».

* Ἀπὸ τὸ βιβλίο της, *Εἰκόνες τῆς Μάνης*, Ἐκδ. Γ. Κ. Ἐλευθερουδάκης, Ἀθήνα 1979, σ. 42, 68.

1. Βλ. ἄρθρο μου στὸν «Ἐφημέριο» τῆς 15 Μαΐου 1987, σ. 152.

2. Περιοδικὸ «Accueil-Rencontre» ἀρ. 116, τεῦχος Μαρτίου-Ἀπριλίου 1987, σ. 20.

2) ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ (ΣΕΕ) ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΣΗΛΥΤΙΣΜΟ

Τοῦ π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλοσ., Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ἄν παίρναμε μόνον ἐμεῖς θέσι ἀντίθετα πρὸς τὸν ἀθέμιτο προσηλυτισμὸν, θὰ ὑπῆρχε κάποια βᾶσι νὰ μᾶς κατηγορήσουν γιὰ μισαλλοδοξία ἂν ἐξέταζαν τὸ ζήτημα μετὸν τρόπον πού θὰ τὸ ἐβλεπαν οἱ ἄλλες Χριστιανικὲς ἐκκλησίαι. Ὅμως σ' αὐτὸ τὸ θέμα εἶναι σύμφωνες ὅλες οἱ Χριστιανικὲς ἐκκλησίαι — μέλη τοῦ ΣΕΕ. Ἀναφερόμαστε ἐνδεικτικὰ στὴν τελευταία γενικὴ συνέλευσι τοῦ ΣΕΕ (Stirling Σκωτίας 4-12. 9.1986) πού ἀσχολήθηκε καὶ μ' αὐτὸ τὸ θέμα.

Στὸ κείμενο 54 (Report of the Policy Reference Committee) ἀναφέρεται ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο στὴν καταβαλλόμενη προσπάθεια τῆς Εὐρώπης νὰ κατευθυνθῆ ἢ προσοχὴ καὶ στὴν πρακτικὴ ἀνταλλαγὴ πληροφοριῶν διὰ τὸ πῶς μπορεῖ νὰ κηρυχθεῖ τὸ Εὐαγγέλιον κάτω ἀπὸ διάφορες καταστάσεις καθὼς καὶ διὰ κατάλληλες καὶ δραστηρικὲς μορφῆς ἱεραποστολῆς καὶ προστίθεται: «εἰς τὴν οἰκουμενικὴν μας κοινωνία δὲν ἔχει θέση ὁ προσηλυτισμὸς».

Στὴν ἐκθεση τῆς δευτέρας ομάδος ἐργασίας (Section II-Report, Document 56) ἀναφέρεται:

«Προτοῦ εὐρεθοῦμε στὸ δρόμον πρὸς τὴν ἐνότητα πρέπει νὰ ξεπεράσουμε τὴν ἀπειλὴν καὶ τὸν φόβον τοῦ προσηλυτισμοῦ, ὅπως ἐπίσης καὶ τὴν ἀσκησὴν του. Ἐκκλησίαι δὲν μποροῦν νὰ συνεργασθοῦν ἐὰν ἐνεργοῦν σὰν ἀντίπαλοι ἢ μίαν ἐναντίον τῆς ἄλλης. Τὸ Συμβούλιον Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν συνεζήτησε ἤδη τὸ ζήτημα αὐτὸ καὶ τὸ ἀντιμετώπισε θεολογικὰ. Ἡ κοινὴ ομάδα ἐργασίας τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ΠΣΕ ἐδημοσίευσε ἐπίσης μίαν ἐκθεση πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα. Οἱ ἐκκλησίαι ἐνθαρρύνονται νὰ συζητήσουν ἀνοικτὰ σὲ κοινοτικὸ ἐπίπεδον αὐτὸ τὸ πρόβλημα καὶ νὰ ἀναπτυχθοῦν σὲ ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη».

Σχετικὰ μετὴν τελευταία αὐτὴ φράση, ἀπὸ ὀρθοδόξου πλευρᾶς ὑπογραμμίσθηκε πὼς ἡ συνεννόησις σὲ κοινοτικὸ ἐπίπεδον εἶναι ἀδύνατη, ἐπειδὴ ἀφ' ἑνὸς μὲν πρόκειται γιὰ εἰσβολὴ ξένων μισσιοναρίων σὲ περιοχὰς καθαρῶς ὀρθόδοξας καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐπειδὴ οἱ κύκλοι αὐτοὶ χρησιμοποιοῦν ἀπατηλὰς μεθόδους ἐργασίας καὶ ἀποκρύπτουν τὴν ἀληθινὴν τους ταυτότητα καὶ τοὺς σκοποὺς τους.

Ὅμως οἱ ἐνέργειαι πού εἶχαν προηγηθεῖ ἀπὸ τὸν «Πανελλήνιον Εὐαγγελικὸν Σύνδεσμον» εἶχαν προκαλέσει δυσμενεῖς θέσεις στὴν ἔδρα τοῦ ΣΕΕ στὴ Γενεύη. Ἔτσι ὁ Γραμματεὺς τοῦ προγράμματος The Churches, Human Rights Programme for the Implementation of the Helsinki Final Act,

Dr. Theo Tschuy, στὴν εἰσήγησίν του ἀνεφέρθη σὲ ζητήματα θρησκευτικῶν μειονοτήτων στὴν Ἑλλάδα τὰ ὅποια ἀπασχολοῦν τὴν Γραμματεία ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων τοῦ ΣΕΕ. Σὲ ἀπάντησιν, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος προέβη στὴν ἀκόλουθον γραπτὴν δήλωσιν:

«Εἰς τὴν εἰσήγησιν τοῦ Theo Tschuy διὰ τὸ πρόγραμμα ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων ἐγινε λόγος διὰ δικαιώματα θρησκευτικῶν μειονοτήτων εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ «Πανελλήνιος Εὐαγγελικὸς Σύνδεσμος», μετὸν Τύπον, τὸ ραδιόφωνον καὶ τὴν τηλεόρασιν ἐκήρυξε εἰς τὴν Δ. Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀμερικὴν πραγματικὴν δυσφημιστικὴν καμπάνιαν (Hetzkamagne). Μετὸν προσκλητήριον προσευχῆς ὑπὲρ τῶν «διωκομένων» καὶ τῶν οἰκογενειῶν των, «ἐπέξεργάσθηκε» (manipuliert), μετὸν ἐντέχνους χειρισμοὺς, χριστιανοὺς εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ τοὺς παρωδήγησεν εἰς ἐνεργείας ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἀφορμὴν ἀπετέλεσε μίαν δίκην ἐναντίον τοῦ Κ. Μακρῆ, ἐνὸς προτεστάντου ἱεραποστολοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ δύο ἄλλων ἀλλοδαπῶν μισσιοναρίων, διὰ ὑποβόθησιν διαφυγῆς καὶ προσηλυτισμὸν ἐνὸς ἀηλίκου, Ἑλληνοῦ ἀγοριοῦ.

Μετὰ βᾶσιν τὴν ἀναφερομένην δυσφημιστικὴν ἐκστρατείαν, πίσω ἀπὸ τὴν καταδίκην εὐρίσκειτο δῆθεν ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὅποια ἐκήρυξεν «ἱερὸν πόλεμον» ἐναντίον τῶν «αἰρέσεων». Μετὰ αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐταυτίσθη μετὸν εἰδωλοκρατικὸν κόσμον, καὶ οἱ προτεστάντες μισσιοναριοὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὸν Ἀπ. Παῦλον καὶ τὴν πρωτοχριστιανικὴν Ἐκκλησίαν. Μόνον πού ὁ Παῦλος εἶχε τὴν μεγάλην τύχην νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς Ἀθήνας «πρὶν ἔλθῃ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία», ἀναφέρεται εἰς ἀμερικανικὴν δήλωσιν.

Δυστυχῶς ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα σκοπίμως δὲν ἐδημοσιεύθη ἡ ἰδικὴ μας δήλωσις διὰ τὴν καταδίκην καὶ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ προσηλυτισμοῦ, οὔτε ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὰς ἐφημερίδας, αἱ ὅποια τὴν ἔλαβον κατόπι δικτῆς τους ἐγγράφου παρακλήσεως. Τὴν συνοψίζω ἐδῶ εἰς 8 σημεία:

1) Ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ προσηλυτισμοῦ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Σύνταγμα τοῦ 1975 δὲν ἔχει ὡς σκοπὸν νὰ περιορίσῃ τὴν ἐλευθερίαν τῆς θρησκείας ἀλλὰ νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ προσώπου ἐναντὶ ἄλλων προσώπων καὶ ομάδων, πού ἐπικαλοῦνται τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθέρας ἀναπτύξεως τῆς προσωπι-

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΠΡΩΤΟΠΟΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ(*)

Του κ. ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΕΡΟΥΣΗ

Α' ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Κατ' ἀρχήν ὁ Ἅγιος Παῦλος διέθετε ἕνα τέλεια ὀργανωμένο δίκτυο πληροφοριῶν, καλύτερο κι ἀπ' αὐτό ἀκόμα τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας! Μὲ θαυμαστό τρόπο ἔχει μόνον τοῦ μετέφερε τὰ δικά του μηνύματα πρὸς τίς διάφορες κοινότητες καὶ Ἐκκλησίες τοῦ ἔθρου σ' ὅλο τὸν κόσμον. Ἀλλὰ καὶ τοῦ μετέδιδε πληροφορίες καὶ στοιχεῖα, ἀπαραίτητα γιὰ τὴν ἱεραποστολικὴ δραστηριότητά του.

Ἐνα πλήθος μαντατοφόροι, ταχυδρόμοι, ἔμποροι, πλοίαρχοι, ναῦτες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ ἐπικοινωνοῦσαν μαζί του ἀπευθείας ἢ μὲ μυστικούς διαύλους, χρησιμοποιώντας ἐπιστολές, κώδικες, συνθήματα, σύμβολα ἢ παραστάσεις. Καὶ εἶχε πάντοτε στῆ διάθεσή του πλούσιες καὶ ποικίλες εἰδήσεις, διευθύνοντας, ὡς κεφαλὴ, μὴ πολὺκλαδῆ ὀργάνωση ἀμφίδρομης ἐνημέρωσης.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 173 τοῦ ὑπ' ἀρ. 9 τεύχους.

«Γιὰ νὰ μάθετε καὶ σεῖς νέα μου, γράφει πρὸς τοὺς Ἐφεσίους, καὶ τί θὰ κάνω, θὰ σᾶς τὰ γνωρίσει ὁ Τυχικός, ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφός, τὸν ὁποῖο σᾶς στέλνω γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ σκοπὸ» (Ἐφεσ. 6,21).

Ἐξάλλου, ὅταν ὑπήρξε κίνδυνος, προειδοποίησε τὸν Τιμόθεο στῆ 6' ἐπιστολῇ του πρὸς αὐτόν, νὰ προφυλαχτεῖ ἀπὸ κάποιον Ἀλέξανδρο πρῶην χριστιανό, ποῦ τώρα ἦταν ἀποστάτης.

«Ὁ Ἀλέξανδρος, γράφει ὁ Παῦλος, ὁ χαλκωματῆς, πολλὰ κακὰ μοῦ ἔκανε... Φυλάξου λοιπὸν καὶ σὺ ἀπ' αὐτόν, διότι πολὺ ἀντιστάθηκε στοὺς λόγους μου» (Β' Τιμ. 4,14).

Οἱ ἐπιστολές

Οἱ ἐπιστολές ποῦ ἔστειλε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στὶς Ἐκκλησίες καὶ σὲ διάφορα πρόσωπα ἦταν ὁ πιὸ ἀποτελεσματικὸς τρόπος, τότε, γιὰ νὰ ἐπικοινωνεῖ κανεὶς ἀπὸ μακριά. Ὁ Χόλτγκερ λέει πῶς ὁ Παῦλος εἶναι ὁ πρῶτος ποῦ τόσο συστηματικὰ καὶ καρποφόρα χρη-

πικότητος διὰ νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἐλευθέραν ἀνάπτυξιν τῶν ἄλλων.

2) Ὅποιοι ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπικαλεσθῆ τὸ δικαίωμα τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ὡς πρόσωπον ἢ ὁμάδα πρέπει νὰ δίδῃ ἀληθεῖς πληροφορίες διὰ τὸν σκοπὸν του, τὴν διδασκαλίαν του καὶ τὰς διασυνδέσεις του, μὲ ἄλλας ὁμάδας εἰς τὸ ἐξωτερικόν, δηλ. νὰ φανερώνη τὴν ταυτότητά του καὶ νὰ μὴ τὴν ἀποκρύπτῃ, διότι ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία παραβιάζεται ἐκεῖ ὅπου ἀσκειῖται προπαγάνδα μὲ λανθασμένα στοιχεῖα καὶ ἀπατηλὰς δηλώσεις, μὲ σκοπὸν νὰ παγιδευθοῦν ἀνυποποτοί πολῖται.

3) Παραβιάσεις τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας συμβαίνει καὶ ἐκεῖ ὅπου πρόσωπα ἢ ὁμάδες, εἰς τὸ ὄνομα τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, προβαίνουν εἰς πράξεις ποῦ παραβιάζουν τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων. Π.χ., ἐὰν νεαρὰ ἄτομα, ἀκόμη καὶ μικρὰ παιδιὰ, παρασύρονται εἰς μίαν ὁμάδα χωρὶς νὰ ἔχουν συναίσθησιν τῶν συνεπειῶν τῆς μεταστροφῆς διὰ ὀλόκληρον τὴν ζωὴν των.

4) Αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ προσηλυτισμοῦ ἐννοεῖται εἰς τὸ Σύνταγμα τῆς χώρας μας. Ἡ ἀπαγόρευσις ἰσχύει δι' ὅλους, ἀκόμη καὶ διὰ τοὺς Ὀρθόδοξους, εἰς τὴν περίπτωσιν ποῦ θὰ προσπαθῆσουν νὰ μεταστρέψουν ἄλλους μὲ ἀπατηλὰ μέσα.

5) Εἶναι ἀξιοπαρατήρητον τὸ ὅτι ἀκριβῶς ὁ κ. Μακρῆς ἐπιθυμεῖ νὰ πείσῃ ὀλόκληρον τὸν κόσμον ὅτι τὸ μόνον ποῦ δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία. Αὐτὸς ποῦ μπόρεσε νὰ ἰδρῦσῃ

ἐπίσημον ἱεραποστολικὸν σωματεῖον διὰ τὴν ἱεραποστολήν μεταξὺ τῶν Ὀρθόδοξων Ἑλλήνων, τὸ ὁποῖον διευθύνει ἀκόμη καὶ σήμερον καὶ ποῦ διοργανώνει κάθε καλοκαίρι μίαν ἐκστρατεῖαν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ χωριά καὶ αὐτοαποκαλεῖται ἱεραπόστολος εἰς τὴν Ἑλλάδα. Αὐτὸ ποῦ ἐκεῖνος θεωρεῖ θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν εἶναι προφανῶς τὸ γκρέμισμα τῶν περιορισμῶν, ποῦ προστατεύουν τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀνυπόπτου πολίτου ἀπὸ ἀθαιρέτους ἐπεμβάσεις εἰς τὴν συνείδησίν του.

6) Φρονοῦμεν ὅτι ὁ κ. Μακρῆς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ χαρακτηρίζεται διαδογματικὸς, νὰ ἐντάσῃ εἰς αὐτὸν τὸν ἔθρον καὶ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ νὰ ἀσκήῃ μὲ αὐτὴν τὴν βᾶσιν ἱεραποστολικὴν ἐργασίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταξὺ τῶν Ὀρθόδοξων χριστιανῶν.

7) Παρακαλοῦμεν τοὺς Ἐκκλησιαστικὰς κύκλους καὶ τὰς ὀργανώσεις ποῦ ἐτοποθέτησαν τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν θέσιν τῶν διωκτῶν τῶν ἀποστόλων, νὰ πάρουν θέσιν εἰς τὸ ζήτημα τοῦ προσηλυτισμοῦ μὲ τὴν προαναφερθεῖσαν ἔννοιαν καὶ πρὸ παντὸς νὰ καταθέσουν τὰς ἀποδείξεις ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας ἀνεμίχθη εἰς τὴν ἐν λόγῳ δίκην.

8) Φρονοῦμεν ὅτι τέτοια ἢ παρόμοια δίκη θὰ ἤμποροῦσε νὰ γίνῃ εἰς κάθε εὐρωπαϊκὴν χώραν καὶ πῶς κανεὶς δὲν θὰ ἐσκέπτετο νὰ καταγγεῖλῃ ὅτι μ' αὐτὸν τὸν τρόπον καταπατοῦνται δικαιώματα θρησκευτικῶν μειονοτήτων».

σιμοποίησε τὸ εἶδος αὐτὸ ἐπαφῆς, συγγνώμης, πειθοῦς καὶ ἐπικοινωνίας. Ὅπως γράφει μάλιστα ὁ Τερτυλιανός, ὅσοι ἀδελφοὶ διαβάζαν τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Παύλου «ἀναγνώριζαν τὴν φωνὴν του καὶ θαρροῦσαν πὼς ἔβλεπαν τοὺς μορφασμοὺς τοῦ προσώπου του».

«Διὰ τῶν ἐπιστολῶν τούτων, γράφει καὶ ὁ Ν. Ι. Λούδαρις, ὑπερόχων καὶ ἰδιοτύπων μνημείων τῆς πανανθρωπίνης γραμματείας, ἤσκησε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἀσκήσῃ ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς πίστεως... Ἐπὶ τῆς χριστιανικῆς περὶ κόσμου καὶ θείου θεωρίας καὶ τῆς ἐμβαθύνσεως εἰς αὐτήν...».

Ἐνῶ ὁ Ε. Π. Παπανοῦτσος τόνισε κατηγορηματικὰ στὴν ἐφημ. «Βῆμα», τῆς 21ης Ἰουνίου 1951 μὲ τὴν εὐκαιρίαν τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν 1900 χρόνων ἀπὸ τὴν ἀφιξὴν τοῦ Ἁπ. Παύλου στὴν Ἑλλάδα, ὅτι:

«Λαμπρότερα κείμενα — ἂν ἐξαιρέσουμε τὰ Εὐαγγέλια — ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Παύλου δὲν ὑπάρχουν... Οἱ ἰδέες ἀναδύονται μὲ ἀφθονία καὶ εὐκολία πού καταπλήσσει. Ὁ ρυθμὸς τοῦ λόγου παρακολουθεῖ δῆμα πρὸς δῆμα τὴν κίνησιν καὶ τὴν προθέσιν τοῦ νοήματος. Ἄλλοτε ἀργὸς καὶ μεγαλοπρεπῆς, συνδυάζεται θαυμάσια μὲ μίαν ἐπιβλητικὴν ὑψηγορίαν. Ποικίλλεται διαρκῶς μὲ μεταπτώσεις πού κρατοῦν ἀγρυπνὴν τὴν προσοχήν... Ἐρεῖ στὴν ὥραν του νὰ εἶναι ἀποδεικτικὸς, μαχητικὸς, ὀρμηκός, καὶ πάλι ἐκεῖ πού πρέπει γλυκός, θωπευτικὸς, τρυφερός. Ἡ φραστικὴ του εὐστοχία ἀξιοθαύμαστη... Δανεῖζεται ἀπὸ παντοῦ τοὺς ἐκφραστικούς του τρόπους, ἀπὸ τὴν λογίαν γλώσσαν, ἀπὸ τὰ λαϊκὰ ἰδιώματα, τὴν τοπικὴν διαλέκτον κ.ο.κ., χωρὶς νὰ ἐνοχλεῖται. Γιὰ ἕνα μόνο νοιάζεται: πὼς νὰ πείσῃ, νὰ συγκινήσῃ, νὰ κερδίσῃ τοὺς ἀναγνώστες του».

Καὶ σήμερον ὅμως, μήπως μὴν ὡραία, καλογραμμῆν ἐπιστολήν, δὲν ἀποτελεῖ καὶ ὡς ὕφος καὶ ὡς νόημα καὶ ὡς ἦθος καὶ ὡς γνώση, μὴν σημαντικὴν τέλεσιν Δημοσίων Σχέσεων;

Κατὰ τοὺς ραβδίνους ἢ πέγνα ἦσαν ἕνα ἀπὸ τὰ πράγματα πού δημιουργήσῃ ὁ Θεὸς τὸ βράδυ τῆς τελευταίας μέρας τῆς δημιουργίας.

Τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, πού ἀποτελοῦν γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἀκρογωνιαίους λίθους τῆς πίστεως, τὴν ὑπέγραψε ὁ ἴδιος. Καὶ παρακαλοῦσε νὰ πηγαινῶν ἀπὸ χέρι σὲ χέρι, ὥστε νὰ διαβάζονται ἀπὸ περισσότερους. Καὶ ν' ἀπλώνεται ἔτσι τὸ μήνυμα τῆς Καλῆς Ἀγγελίας. Καὶ νὰ ἐπικοινωνοῦν οἱ χριστιανοὶ μεταξὺ τους καὶ μὲ τὸ Θεόν, διὰ τῆς ἀγάπης.

Ὁργάνωσις καὶ πρόβλεψις

Ἡ ἐπικοινωνία γιὰ τὸν Ἁπ. Παῦλον εἶναι δυνατὴ αὐτονόητη. Ἐκφράζεται μὲ διάθεσιν, μὲ λόγον, μὲ ἐνέργειαν, μὲ μυστικὴν ἐπαρῆν. Καὶ συντελεῖται μὲ πολλοὺς τρόπους καὶ σὲ πολλὰ ἐπίπεδα. Καὶ εἶναι: «Ἐπικοινωνία μὲ λέξεις, μὲ νοήματα, μὲ ἐκφράσεις καὶ μὲ σιωπὴν. Εἶναι ἐπικοινωνία μὲ τὴν ὄρασιν, τὴν ἀκοήν, τὴν ὁσφρησίν, τὴν ἀφήν. Εἶναι ἐπικοινωνία μὲ παρόντες καὶ μὲ ἀπόντες. Μὲ μορφὰς καὶ μὲ σύμβολα. Ἐπικοινωνία πού εἶναι μετάδοσις πληροφοριῶν, μάθησις, γνώσις καὶ ἐπικοινωνία συναίσθημα, βίωμα, μέθεξις. Μαζικὴ καὶ

προσωπικὴ». Στὸ τέλος ὅμως πρέπει ἡ ἐπικοινωνία αὐτὴ νὰ καταλήγῃ σὲ μίαν προσωπικὴν συνάντησιν. Σκοπὸς εἶναι νὰ προαχθῇ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἡ διαχρονικὴ κοινότης ζωῆς. Πού θὰ εἶναι ἀποτελεσματικὸν ὄριζόντιον καὶ ἀθέτητος ἐκμάθησις τοῦ μεγίστου ἀγαθοῦ τῆς ἀγάπης, τῆς καταλλαγῆς καὶ τῆς ἐλπίδος μας.

Τὸ νὰ ἄρῃς ὅμως κάποιες διαφορὰς προσέγγισις καὶ νὰ θέσεις προϋποθέσεις ἐπικοινωνίας, ὥστε μετὰ νὰ γονιμοποιήσῃς κάποιες θαυότερες ἀλήθειαι καὶ κάποιαι νέα μνημόνια ζωῆς ἀπαιτοῦνται τεχνικὰ μέσα, ὀργάνωσις καὶ στρατηγικὴ! Καὶ τὸ νὰ κηρύξῃς στοὺς ἀνθρώπους, πανταχοῦ τῆς γῆς, τὰ «Καλὰ Νέα» πού θὰ τοὺς θγάλουν κάποτε ἀπὸ τὴν μόνωσιν καὶ τὸν ἐγωκεντρισμόν τους, χρειάζεται ἐξίσου μὴν προετοιμασία. Κάποια τακτικὴ. Μία συστηματικὴ ἐπιδίωξις, φαντασία εὐρηματικότης. Κι αὐτὸ πράττει ὁ Ἁπ. Παῦλος, χρησιμοποιοῦντας πρωτοποριακὰ τὴν σήμερον ἀναπτυχθεῖσα τεχνικὴ τῶν Δ. Σ. Ἐπιστρατεύει τοὺς ἱεροὺς καρποὺς τῆς ἀνθρωπίνης διάνοιας καὶ τοῦ ἀνθρώπινου μόχθου γιὰ νὰ πετύχῃ στὸ σκοπὸν του.

Τὰ «Σημεῖα ἐπαφῆς»

Ὅπου πηγαίνει, δὲν ἀνεβαίνει ἀμέσως στὸ δῆμα. Οὔτε ἀρχίζει νὰ μιλά ἔτσι, ἀνεύθυνα καὶ στὸ θρόνον! Ἄλλὰ, ὅπως γράφει καὶ ὁ μακαριστὸς Λεωνίδας Φιλιππίδης στὸ ὀγκῶδες βιβλίον του «Ἱστορία τῆς ἐποχῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης», ἀναζητᾷ γιὰ τὸ κήρυγμά του «σημεῖα ἐπαφῆς». Ψάχνει νὰ βρεῖ πρῶτα ἰδιαιτερότητες. Πολιτιστικὰ καὶ ἱστορικὰ πλαίσια. Ἀνακαλύπτει τὴν παράδοσιν, τὴν κουλτοῦραν τοῦ τόπου. Θέλει νὰ γνωρίσῃ τὴν θαυότερον δομὴν τῆς πραγματικότητος. Τὰ κίνητρα καὶ τὴν αἰτίαν τῶν κοινωνικῶν καὶ Ἀνθρωπίνων Σχέσεων. Γι' αὐτὸ ἐπισκέπτεται σίτια. Πάει στὰ ἐπαγγελματικὰ καὶ ἐμπορικὰ στέκια. Ἀκούει καὶ μαθαίνει! Περιδιαβάσει ὥρες καὶ μέρες τὴν Ἀγορὰν, ὅπου συνήθως βρῖσκει τὸ κοινωνικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν κέντρο τῆς πόλης. Κι ὕστερον καθορίζει τὴν τακτικὴν του. Ἀνάλογα μὲ τὸ περιβάλλον, τὸ ἀκροατήριον, τὰ ἔθνη μεθοδεύει καὶ τὸν τρόπον ἐπικοινωνίας καὶ συναφῆς σχέσεων.

Γνωρίζει πολὺ καλὰ ὅτι οἱ μεγάλας στιγμῆς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι οἱ στιγμῆς ἐπικοινωνίας. Ἐκεῖνες, οἱ καθαρὰ ἀνθρώπινες, πού μέσα ἀπὸ τὸ Διάλογον, τὴν Ἀγάπην, τὴν Φιλίαν, τὴν Πίστιν, τὴν Ἐλπίδα ὁδηγοῦν τὴν ὑπαρξίν στὴν ὀλοκλήρωσιν καὶ στὴν εὐτυχίαν. Γι' αὐτὸ ἄλλοτε παίρνει ὡς στήριγμα τὸν λόγον. Ἄλλοτε τὴν πράξιν. Ἄλλοτε τὴν Ἀποκάλυψιν. Κάνει τὸ πᾶν γιὰ νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τοὺς ἀνθρώπους.

Μιλάει πάντα στὴν γλώσσαν αὐτῶν πού ἀπευθύνεται. Καὶ στὴν ὁμιλίαν του γιὰ νὰ συγγνωσθῇ διαλέγει ἐκφράσεις καὶ παραστάσεις ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀνάγκης. Δὲν τοῦ ἀρέσει νὰ κάνει ἀπλῶς συλλογισμοὺς καὶ νὰ σκέπτεται χάριν τῆς σκέψης. Μὰ νὰ τοποθετῇ τὸ καθημερινὸν γεγονός, τὴν παραμικρὴν σχέση καὶ κίνησίν του, στὰ πλαίσια τῆς ἱστορικῆς ὥρας, πού δίδει μέσα στὸ πνεῦμα τῆς αἰωνιότητος.

(Συνεχίζεται)

ΤΑ ΕΠΙΣΗΜΑ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΤΟΜΗΣ ΤΟΥ ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΓΑΛΑΝΟΥ

Τοῦ αἰδεσ. πρεσβ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΔΡ. ΧΑΡΑΜΑΝΤΑ π.θ.

Τὴν Κυριακὴ 10 Μαΐου 1987, μετὰ τὴν εὐλογία τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Δημητρίου τοῦ Α' καὶ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτη Λέρον, Καλύμνου καὶ Ἀστυπάλαιας κ. Νεκταρίου, ἔγιναν στὴν κωμόπολη τῆς Χώρας Καλύμνου, γενέτειρας τοῦ Μεγάλου Ἐκκλησιαστικοῦ ῥήτορα καὶ Διδασκάλου τοῦ Εὐαγγελίου Μιχαὴλ Ι. Γαλανοῦ, τὰ ἐπίσημα ἀποκαλυπτῆρια τῆς προτομῆς του, ποὺ στήθηκε στὸν αὐλόγυρο τοῦ ἱστορικοῦ Ναοῦ τῆς Κεχαριτωμένης.

Παρέστησαν ὁ Ὀσιολογιώτατος Ἀρχιμ. κ. Παΐσιος Ἀραβαντινός, Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀζώμης κ. Πέτρος, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς κ. κ. Παρθενίου τοῦ Γ', ὁ κ. Κλεάνθης Ζερβός, Βουλευτὴς Δωδ/σου ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, ὁ κ. Ἐμμανουὴλ Ὀλυμπίτης, Νομαρχιακὸς Σύμβουλος ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Νομαρχοῦ Δωδ/σου, ὁ Δήμαρχος Καλυμνίων κ. Μιχαὴλ Ζαΐρης, ὁ Ἀντιδήμαρχος κ. Δημήτριος Διακομιχάλης, ὁ Πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου κ. Δρόσος Πουγούνας μετὰ τοῦ Δ.Σ., ὁ Διοικητὴς τῆς ΕΛ.ΑΣ. Ταγματάρχης κ. Δημήτριος Καμουτσῆς, ὁ Διοικητὴς ΤΕΧ Ταγματάρχης κ. Γεώργιος Κυριακάκης, ὁ Λιμεναρχὴς Ὑποπλοίαρχος κ. Δημήτριος Τυράκης, ὁ Εἰρηνοδίκης, κ. Κων/νος Λιανός, ἡ Πρόεδρος τοῦ Ἀναγνωστηρίου ΑΙ ΜΟΥΣΑΙ κ. Μαρία Ζαΐρη, ἡ Πρόεδρος τοῦ Λυκείου Ἑλληνίδων κ. Θεμελίνα Καπελλᾶ, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς οἰκογενείας Γαλανοῦ, ὁ Πρόεδρος τῶν συνταξιούχων Ναυτεργατῶν κ. Ἐμμανουὴλ Χατζηδάκης, ὁ κ. Γεώργιος Βούνης ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ἐνώσεως Καλυμνίων Ρόδου, ὁ κ. Παντελῆς Γλυνάτσης, ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Συναϊκικοῦ Συμβουλίου Χώρας, ὁ κ. Νικόλαος Δράκος, συντ. Γυμνασιάρχης καὶ ὀφφικιοῦχος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας, ὁ κ. Γεώργιος Σακελλαρίδης, τέως Πρόεδρος τοῦ Ἀναγνωστηρίου, τὰ μέλη τῆς «Ἐπιτροπῆς Ἀνέγερσης Προτομῆς Μιχαὴλ Γαλανοῦ» κ. κ. Ἰωάννης Καραγεωργίου, Ἰωάννης Ἀνδρέου, Ἐμμανουὴλ Καραγιώτης, Δημήτριος Παπανικόλας, Νικόλαος Πικραμένος καὶ Νικόλαος Σακαλέρος, ἐκπρόσωποι τῶν Μοναχικῶν Ἀδελφοτήτων Καλύμνου, ὁ Ὑποδιευθυντὴς τοῦ Α' Δημοτικοῦ Σχολείου Χώρας κ. Θεόδωρος Πλάτσης, ὁ Διευθυντὴς τοῦ Β' Δημοτικοῦ Σχολείου Χώρας κ. Κων/νος Μηνέττος μετὰ τὸ διδακτικὸ τους προσωπικὸ, οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ τοπικοῦ τύπου, συγγενεῖς τῆς οἰκογενείας Γαλανοῦ, Πρωστάμενοι Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν καὶ πλῆθος λαοῦ.

Τῆς κατασκευαστικῆς Θείας Λειτουργίας ποὺ ἔγινε

στὴν Κεχαριτωμένη, προέστησαν οἱ Μητροπολίτες Ἀζώμης κ. Πέτρος καὶ Λέρον, Καλύμνου καὶ Ἀστυπάλαιας κ. Νεκτάριος, μετὰ τὴν συμπαράσταση τοῦ ἐκπροσώπου τῆς Α.Θ.Π. καὶ τῶν ἐφημερίων τῆς Χώρας. Οἱ χοροὶ μετὰ ἐπικεφαλῆς τὸν Πρωτοψάλτη τῆς Κεχαριτωμένης Γεώργιο Τσάππο, ἔψαλλαν μελωδικὰ σὲ γνήσιο βυζαντινὸ μέλος.

Ὁ Αἰδεσιμ. Πρεσβύτερος Γεώργιος Δρ. Χαραμαντᾶς, ἐκφώνησε ἐντὸς τοῦ Ναοῦ τῆς Κεχαριτωμένης, τὸν παρακάτω λόγο τῶν ἀποκαλυπτῆριων, μετὰ θέμα «Μιχαὴλ Ι. Γαλανός, τὸ καύχημα τῆς Καλύμνου».

Ὀσιολογιώτατε κ. Παΐσιε Ἀραβαντινέ, ἐπίσημε ἐκπρόσωπε τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ μας Πατριάρχου κ. κ. Δημητρίου τοῦ Α',

Σεβασμιώτατε ἅγιε Ἀζώμης κ. Πέτρε, ἐπίσημε ἐκπρόσωπε τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς κ. κ. Παρθενίου τοῦ Γ',

Σεβασμιώτατε ἅγιε Λέρον, Καλύμνου καὶ Ἀστυπάλαιας κ. Νεκτάριε,

Ἐντιμότητε κ. Κλεάνθη Ζερβέ, βουλευτὴ Δωδ/σου καὶ ἐπίσημε ἐκπρόσωπε τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, κ. Νομαρχιακὸς Σύμβουλε,

Σεβαστὲς Διοικητικὲς καὶ Στρατιωτικὲς Ἀρχεὲς τοῦ Νησιοῦ μας,

κ. Δήμαρχε Καλυμνίων,

κ. Πρόεδρε τοῦ Ἀναγνωστηρίου ΑΙ ΜΟΥΣΑΙ,

κ. Ἐκπρόσωπε τῆς Ἐνώσεως Καλυμνίων Ρόδου,

κ. Πρόεδροι τῶν Σωματείων,

κ. Θεμελίνα Καπελλᾶ, ἐκπρόσωπε τῆς οἰκογενείας Γαλανοῦ καὶ ἀγαπητοὶ συγγενεῖς τοῦ Μιχαὴλ Γαλανοῦ,

Λαὲ τοῦ Κυρίου περιοῦσε καὶ εὐλογημένε,

Οἱ εὐλογημένε πνοὲς τῆς αἰώνιας δοξασιμένης Ρωμοσύνης, ποὺ ἀκούραστα ἱεροουργοῦν τοὺς μυστικὸς παλμούς, τῆς ἁγιασμένης ὀρθοδοξίας, πάνω ἀπὸ τὰ σμαραγδένια Νησιά μας, ἔστειλαν σήμερον 10 τοῦ Μᾶη, μήνημα ἀγγελόφωνο σ' ὀλόκληρο τὸ θηλυκὸ σφουγγαρονήσι μας καὶ κάλεσαν τὸν λαὸ τοῦ Κυρίου, στὴ σημερινὴ τιμητικὴ πανδαυσία.

Καὶ ὁ λαὸς τοῦ Κυρίου, περιοῦσιος στὴν ἔκφρασή του καὶ στὴ διάστασή του, ἀνηφόρισε εὐλαβικὰ μετὰ κλητὴ ψυχὴ προσκνητῆ, τοὺς γραφικὸς στενωπούς τῆς Χώρας μετὰ τὰ λιθόστρωτά της καὶ ἤρθε στὴν Κε-

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΚΑΙ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΤΟΥΣ 1986

Τοῦ κ. ΓΙΑΝΝΗ ΣΠΕΤΣΙΩΤΗ

Θεολόγου - Ἱεροφάλτου

Γιὰ τέταρτη συνεχῆ χρονιά καί πάντα μέ τις ἀνθρώπινες ἐλλείψεις καί ἀδυναμίες δημοσιεύουμε τὸ παρακάτω δελτίο, πὸν περιλαμβάνει τὰ βιβλία, τὰ περιοδικὰ καί τις ἐφημερίδες πὸν κυκλοφόρησαν κατὰ τὸ ἔτος 1986 καί τὸ περιεχόμενό τους ἀφορᾷ στή Βυζαντινῆ Ἐκκλησιαστικῆ Μουσικῆ ὡς θεωρία, πράξη, ἱστορία κ.λπ. Ἀκόμη περιλαμβάνονται στὸ δελτίο ὅσα ἄρθρα γράφτηκαν καί δημοσιεύτηκαν κατὰ τὸν ἴδιο χρόνο μέ ἀνάλογο περιεχόμενο καί φυσικὰ μπορέσαμε νὰ συγκεντρώσουμε.

Εἶναι ἡ προσπάθειά μας αὐτὴ μιὰ μικρὴ συμβολὴ στὸ ἔργο τῶν συναδέλφων ἱεροφαιτών, ἀφοῦ μέ τὴν ἐνημέρωση καί πληροφόρηση πὸν γίνεται μέ τὸ δελτίο αὐτὸ θὰ μποροῦν εὐκολό-

τερα νὰ ἀντιμετωπίζουν τις βιβλιογραφικὲς τους ἀνάγκες.

Παράλληλα ὁμως πιστεύουμε ὅτι βοηθᾶμε μέ τὸν τρόπο αὐτὸ καί στήν ἐνημέρωση κάθε μουσικόφιλο, βιβλιόφιλο ὡς καί κάθε ἐνδιαφερόμενο γιὰ θέματα Βυζ. Μουσικῆς.

Τὰ προηγούμενα τρία χρόνια 1983, 84 καί 85 τὸ δελτίο δημοσιεύτηκε στὸ Περιοδικὸ «ΙΕΡΟΨΑΛΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ».

I. BIBLIA

1) Σπύρου Γεωργακοπούλου, «Ἡ Ἀκολουθία τῶν Ἐγκαινίων», Πάτρα 1986.

Βιβλίον πὸν περιέχει τὴν ἀκολουθία τῶν ἐγκαι-

νοιωμένη Ἀρχόντισσά του, γιὰ νὰ τιμῆσει ἕνα μεγάλο τέκνον τῆς Καλύμνου, τὸν Μιχαὴλ Γαλανό.

Ἀληθινά. Τούτη τὴν ἱερὴ στιγμὴ τῆς δοξαστικῆς εὐχαριστιακῆς μας ἔκφρασης, μιὰ ρομφαία λυτρωμοῦ ἔσχισε τοὺς γαλάζιους αἰθέρες τοῦ Νησιοῦ μας. Μᾶς χτύπησε χαϊδευτικὰ τὰ πρόσωπά μας, μέ τὴν ἀπαλὴ ἀνοιξιὰτικὴ δροσιά, τοῦ φαιδροῦ καί ἐλπιδοφόρου κηρύγματος τῆς Ἀναστάσεως. Καί οἱ καρδιές μας ὅπως πάντα, μίλησαν λυρικὰ μέ τὴν ὠραία γλῶσσα τῆς ἀγάπης. Μὰ ποτέ, δὲν εἶναι κουραστικὸ στὸν πᾶσα ἕνα, ὅταν καλεῖται ἀπὸ τοῦτο ἐδῶ τὸ βῆμα, νὰ μιλήσει γιὰ τὴν Κεχαριτωμένη μας, τὸ πνευματοκατάνυκτο αὐτὸ παλλάδιον τοῦ Νησιοῦ μας, πὸν στή μακροχρόνη πορεία της, σφουρηλατήθηκε μέ γεγονότα ἱστορικὰ καί ἀντιστασιακὰ τοῦ λαοῦ μας, στὰ ἀσέληνα χρόνια τῆς ἀξημέρωτης σκλαβιάς του.

Ἔτσι σήμερον πὸν ἡ Κεχαριτωμένη ξοφλᾷ τὸ χρέος τῆς Καλύμνου, στὸ μεγάλο δάσκαλον τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ Γένους Μιχαὴλ Γαλανό, ζεῖ πραγματικὰ μιὰ ἀνεπανάληπτη μεγάλη ἱστορικὴ μέρα, μέ διορθόδοξη τιμητικὴ ἐκπροσώπηση καί μαρτυρία, ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀλεξανδρείας καί φυσικὰ ἀπὸ τὸ πάνσεπτό μας Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖον, πὸν τὴν ἐκπροσώπησέ του μαρτυρεῖ ὁ Ὁσιολογιώτατος Ἀρχιμ. κ. Παῖσιος Ἀραβαντινός καί ὁ σεπτὸς Μητροπολίτης μας κ. Νεκτάριος.

Ἀληθινά. Μεγάλῃ καί καταξιωμένῃ αὐτὴ ἡ τιμὴ γιὰ τὴν «Παναγία» μας, πὸν τὴν ἐκφράζει ἡ ζεστασιὰ τῆς μητρικῆς ἀγάπης, δυνὸ ἱστορικῶν πατριαρχικῶν θρόνων καί τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, μᾶς φέρνει στὰ μάτια τὸ ὠραῖον δάκρον τῆς συγκίνησης.

Γι' αὐτὸ χωρὶς νὰ τὸ θέλουμε, μιλάμε τραγουδιστὰ μέ τοὺς ὁμορφους στίχους, τοῦ βάρδου ποιητῆ μας:

Πῶς χύνει λάμψη, μιὰ ἰλαρὴ χαρὰ στὸ πρόσωπό μας.

Στὰ μάτια ὡς νὰ φωτολογοῦν μέ ἀνέσπερη λαμπάδα.

Τέμπλα χρυσὰ κ' οἱ θόλοι Σου, κ' ἀνθεῖ στὸ λογισμό μας.

Κεχαριτωμένη, ἅγιο παλάτι καί ἐκκλησιὰ τῆς χάρις σου ἡ γλυκάδα.

Αὐτὴ ἡ γλυκάδα εἶναι μιὰ ζωντανὴ μαρτυρία, πὸν ὁ λαός μας τὴν ἔζησε σὲ μέρες πονεμένες, σὲ μέρες χαρούμενες, πὸν σημάδεψαν τὴν ἱστορία τοῦ Νησιοῦ μας καί τῆς τοπικῆς μας Ἐκκλησίας.

Γι' αὐτὴ τὴ γλυκάδα, ἡ παραδοσιακὴ κωμὸπολη τῆς Χώρας, περηφανεύεται γιὰ τὴν Κεχαριτωμένη της. Στὸ στόμα τοῦ λαοῦ της, ἀκοῦμε καθημερινὰ λόγια ἁρμονικά. Καί σὰν κτυποῦν τὰ σήμαντρά της «ἄρθρον βαθέως» καί «ἐπὶ τὴν ἡλίον δύσιν» μιὰ ἰλαρὴ χαρὰ ἀπλώνεται στὶς καρδιές μας, πὸν ἀποκορυφώνεται μέ τις παναρμόνιες θεῖες ραφωδιές τῶν στασιδίων της, πὸν ἀκούραστα ἐξυμνοῦν τὸ Πάθος καί τὴν Ἀνάσταση τοῦ Θεανθρώπου, μὰ καί τὰ ἅγια χαρίσματα τῆς Παναγίας.

Σ' αὐτοὺς τοὺς ἱερούς χώρους μέ τὰ ἁγιασμένα χρώματα πὸν μοναδικὸ τους στολίδι εἶναι τὰ δωρικὰ μας βράχια, γεννήθηκε στὰ ριζίτικα τοῦ Κάστρου μας, στὴ γραφικὴ Λαγκάδα, στὶς 17 τοῦ Μάρτη 1861, ὁ Μιχαὴλ Γαλανός. Ἀπὸ τὰ παιδικὰ του χρόνια καταξιώθηκε νὰ ζήσει ἀπὸ σιμά, τοὺς ἱερομυστικὸς παλμὸς τῆς Κεχαριτωμένης.

(Συνεχίζεται)

νίων, καθώς και παράρτημα με διάφορες άλλες συνθέσεις του εκδότη, όπως Δοξαστικά Ἁγίων, Λειτουργικά κ.λπ.

2) Χαράλαμπος Καρακατσάνη, «Ὀκτάνηχον Μουσικὸν Λειτουργικὸν τόμος Β΄ ἤχος Δεύτερος» Ἀθήνα 1986.

Στὸ βιβλίο περιέχονται μαθήματα Ἐσπερινοῦ, Ὁρθρου καὶ Λειτουργίας στὸ δεύτερο ἤχο.

3. Γεωργίου Τατσαρώνη, «Μεγάλη Βυζαντινὴ Λειτουργία», Ἀθήνα 1986.

Στὸ βιβλίο αὐτὸ ὑπάρχει πλῆθος μαθημάτων τῆς Θείας Λειτουργίας, καθὼς καὶ τῆς Λειτουργίας τοῦ Μ. Βασιλείου σὲ διάφορους ἤχους.

4) Γρηγορίου Θ. Στάθη, «Ἡ Ψαλτικὴ Τέχνη στὴν Ὁρθόδοξη Λατρεία», Ἀθήνα 1986.

Ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ Περιοδικὸ Ἐφημέριος τόμος ΑΒ 1983 τεύχη 3, 4, 5, 13-14, 19, 23.

II. ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ-ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

1. Ἱεροψαλτικὸς Κόσμος, Ὁργανο τῆς Ὁμοσπονδίας Συνδέσμων Ἱεροψαλτῶν Ἑλλάδος. Ἐκδίδεται ἀπὸ τὴν Ο.Μ.Σ.Ι.Ε. κάθε 2 μῆνες καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1986 κυκλοφόρησε σὲ 5 τεύχη τὰ ὑπ' ἀριθ. 14, 15, 16, 17, 18.

2. Ἱεροψαλτικά Νέα, Ὁργανο τοῦ Πανελληνίου Συνδέσμου Ἱεροψαλτῶν Ἀθηνῶν,

Κυκλοφόρησε σὲ πέντε (5) φύλλα τὰ ὑπ' ἀριθ. 247, 248, 249, 250, 251.

3. Ἱεροψαλτικὴ Σάλπιγγα, Περιοδικὸ τῆς Ἐνώσεως Ἱεροψαλτῶν Περιοχῆς Ἀττικῆς. Ἔτος 1, Τεύχος 1, Δεκέμβριος 1986.

III. ΑΡΘΡΑ

1. Κωνσταντίνου Γ. Παπαδημητρίου, Στὸ βιβλίο του «Μπροστὰ στὰ σύγχρονα μουσικὰ ρεύματα» περιέχεται σχετικὸ κεφάλαιο μὲ τίτλο «Βυζαντινὴ Μουσικὴ» σελ. 68-80.

2. Μιχάλη Ἀδάμη, «Βυζαντινὴ Μουσικὴ». Περιοδικὸ «Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς» ἀρ. τεύχ. 4, Δεκέμβριος 1986.

3. Χρίστου Ἀντωνακόπουλου «Βυζαντινὴ Μουσικὴ». Περιοδικὸ «Μυριόβιβλος» τεύχος 9.

4. Γ. Θ. Βεργωτῆ, «Ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς Λειτουργικῆς Μουσικῆς στὸ Ἑλληνικὸ Κράτος κατὰ τὰ ἔτη 1830-1880. Περιοδικὸ «Γρηγ. Παλαμῆς» τ. 709/1986.

5. Μιχάλη Ἀδάμη, «Πολυφωνικὴ Ἐκκλ. Μουσικὴ στὸ Βυζάντιο τοῦ ΙΕ' αἰῶνα». Στὸ βιβλίο «Μουσικολογία», σελ. 51-64, Ἀθήνα Μάιος 1986 τεύχ. 1α.

6. Ντιάνα Τουλιάτος - Μπάνκερ μπφρ. Κ. Ρωμανοῦ, «Ὁ Ψαλμὸς 118 στὸ Βυζάντιο καὶ τὴ Δύση». Στὸ βιβλίο «Μουσικολογία» σελ. 51-64, Ἀθήνα Μάιος 1986, τεύχ. 1α.

7. Ἀθαν. Βουρλιῆ, «Ἐκκλησιαστικὴ Ὁρθόδοξος Ὑμνολογία καὶ Μουσικὴ». Στὸ Περιοδικὸ Ἐκκλησία τεύχη 8 (15 Ἀπριλίου) καὶ 9-10 (1-15 Μαΐου) 1986.

8. Γρηγ. Θ. Στάθη, «Ὁ Μαῖστωρ Ἰωάννης Παπαδόπουλος ὁ Κοκουζέλης, Ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του». Στὸ περιοδικὸ «Ἐφημέριος» καὶ στὰ ὑπ' ἀριθ. τεύχη 15-6-86 ἀρ. 12, 1/15-7-86 ἀρ. 13 καὶ ἀρ. 14.

9. Γεωργίου Τατσαρώνη, «Ἡ ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ στὴν Ἀμερικὴ». Περιοδικὸ «Ἐφημέριος» 1/15-9-86 ἀρ. 15.

10. Τηλεμ. Μαράτου, «Ἡ καταγωγὴ τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς». Ἐφημερίδα «Καθημερινὴ» 31 Αὐγούστου 1986.

11. Γεωργίου Κ. Ἀγγελινάρα, «Ἀρχαία Ἑλληνικὴ καὶ Βυζαντινὴ Μουσικὴ». Ἐφημερίδα «Καθημερινὴ» 20 Ἰουλίου 1986.

12. Δημ. Σωτηροπούλου, «Ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ». Ἐφημερίδα «Καθημερινὴ» 7 Σεπτεμβρίου 1986.

Τελειώνοντας εὐχαριστοῦμε ὅσους μᾶς βοήθησαν στὴ σύνταξη τοῦ ἀνωτέρω δελτίου καὶ ιδιαίτερα τὸν Ἱερέα Θεόδωρο Κεραμίδα, ὑπεύθυνο τῆς Ἐκκλησι. Βιβλιοθήκης Κορίνθου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΣ

τοῦ ψυχοφειλεστάτου καὶ θαυμαστοῦ θιβλίου
δομαζομένου

ΠΕΡΙ ΜΙΜΗΣΕΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

μὲ στόχασες πνευματικαῖς καὶ κατάνυξι
εἰς κάθε κεφάλαιον

Ἡ «Μίμησις» αὐτὴ τοῦ Χριστοῦ διαφέρει θεσικῶς ἀπὸ ὅλες τὶς μέχρι τώρα μεταφράσεις εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Εἶναι ἡ πληρεστέρα, ἀπὸ ὀρθόδοξου ἐπόψεως.

Ἀνατύπωσις καλαισθητοῦ κατὰ τὸ πρωτότυπον ἐκδόσεως Ἐνετίας, ἔτους 1770. Μὲ ἔγκρισιν καὶ εὐλογίαν τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας.

Σελίδες 532, ἐξώφυλλον εἰς τετραχρωμίαν, δρχ. 800 (πλέον ταχυδρομικά).

Κεντρικὴ διάθεσις: Ἀποστολικὴ Διοκονία, Ἰασίου 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλ. 722.8008.

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Τὸ Α - Δελφικὸ τοπίο.

«Η ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ἀπόφαση, ἔπειτα ἀπὸ τὴν πίεση ἑλληνικῶν καὶ ξένων ὀργανισμῶν, μὰ καὶ τοῦ συνόλου σχεδὸν τοῦ ἑλληνικοῦ Τύπου, ἱκανοποιεῖ τὸ δημόσιο αἶσθημα καὶ ἀποτρέπει τὴν ὑποβάθμιση τῆς περιοχῆς ἀλλὰ καὶ τοῦ Δελφικοῦ Τοπίου. Τὸ ἐργοστάσιο ἀλουμίνης θὰ ἐγκατασταθῆ τελικὰ στὴν περιοχή Δομβραίνης Βοιωτίας».

Ἐπαινετὴ καὶ ἀπόλυτα εὐδηνγραμμισμένη μὲ τὸ δημόσιο αἶσθημα, ἡ σίαση τῆς Πολιτείας σὶν εὐαίσθητο χῶρο, πὸν ἔγινε καὶ κέντρο χριστιανικῆς λατρείας. Ὅχι μόνον ὅσοι «σκαμπάζουν» ἀπὸ ἀρχαιολογία μὰ καὶ ὁ ἀπλὸς λαὸς —σὰν ἀπὸ ἔνοστιμο— κατανοεῖ τὴν σημασία τῶν ἀρχαίων κτιῶν στὴν ταλαιπωρημένη ἑλληνίδα γῆ· καὶ τοποθετεῖται μὲ δέος ἀπέναντί τους.

Εἶναι ὅμως τὸ μόνον ἱερὸ σημεῖο στὸ ὁποῖο ὀφείλει ὁ λαὸς νὰ δεῖξει καὶ νὰ ἐξαντλήσει τὴν εὐαίσθησίν του; Μήπως θὰ ἔπρεπε νὰ εἴμαστε —πὸ— εὐαίσθητοι καὶ σ' ὅ,τι ἀφορᾷ τὴ σχέση μας μὲ τοὺς ἀδελφούς μας συνανθρώπους, μὲ τὴ Μητέρα Ἐκκλησία; Ἡ μήπως «ἐξαντιλούμαστε» στοὺς Δελφούς καὶ λησμονοῦμε ἐκόντες - ἄκοντες Πατέρες καὶ ἀδελφούς; Μήπως;

CARETTA - CARETTA.

ΠΟΛΥΣ ὁ λόγος τὸν τελευταῖο καιρὸ —καὶ δικαιολογημένα— γιὰ τὴν οἰκολογικὴ κάλυψη τῆς θαλασσοῦνης χελώνας CARETTA - CARETTA πὸν ἐντοπίζεται στὸ Ἴονιο. Γίνονται προσπάθειες —καὶ πολὺ σωστὰ— γιὰ τὴν ἐξασφάλιση ἡσυχῶν ζωνῶν, ὥστε τὸ εἶδος ν' ἀναπαράγεται μὲ ἀσφάλεια. Ἐπαινετὴ ὁπωσδήποτε ἡ πράξη τῶν ἐπιστημόνων καὶ τῶν ἄλλων φορέων πὸν πασχίζουν γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτό.

Σὲ λίγες ἡμέρες θὰ τιμήσουμε τὴ μνήμη τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἔθνῶν. Ὁ θ. Παῦλος στὴν πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολή του (Η' 22) ἀναφέρει πὸς «ἡ κτίσις συσπεννάει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν». Αἷτιο ἡ τροπὴ τοῦ —κατ' εὐφημισμὸν λεγόμενου— ἀνθρώπου γένους. Οὔτε ἡ καταστροφή τοῦ πωρητικοῦ ἀντιδραστήρα εἶναι μακρὰ οὔτε τὸ νέφος τῶν μεγαλοπόλεων, οὔτε ὁ ρυθμὸς τῶν θαλασσῶν, οὔτε ἡ ἀποφύκωσις —ἐκούσια ἢ μὴ— τῶν δασῶν μας.

Πότε ἄραγε, ἡ φωνὴ τοῦ θ. Παύλου θὰ ἠχῆσει σὶς καρδιές μας καὶ ὄχι μόνον σὶ αὐτὰ καὶ σὶ μυαλὰ;

Στὸ σκαμνὶ τὸ Τσερνομπίλ!

ΔΙΚΑΖΟΝΤΑΙ τρεῖς ὑπεύθυνοι τοῦ πωρητικοῦ σταθμοῦ τοῦ Τσερνομπίλ, σὶς 5 Ἰουλίου. Ὁ Ἀλε-

ξάντερ Κοβαλιένκο, ὑπεύθυνος ἐνημέρωσης γιὰ τὸ συγκρότημα τοῦ Τσερνομπίλ, ἀνακοίνωσε τὴν ἡμερομηνία τῆς δίκης τοῦ Βίκτωρ Μαρουίλοφ, πρῶτον διευθυντῆ τοῦ πωρητικοῦ σταθμοῦ, τοῦ ἀρχιμηχανικοῦ Φόρμαν καὶ τοῦ βοηθοῦ του Γιάκοφ. Ὅπως εἶναι γνωστὸ, 67 ὑπάλληλοι τοῦ σταθμοῦ ἔχουν ἤδη τιμωρηθεῖ γιὰ τὴν καταστροφή.

Μάλιστα! Μὲ τ' ἀποτελέσματα ὅμως τῆς φοβερῆς καταστροφῆς, τί γίνεται; Κι ἀκόμη περισσότερο, μὲ τὰ βαρύτερα αἷτια πὸν ὀδηγοῦν τὸν ἄνθρωπο στὴν ἀλλόγιστη χρῆση - κατάχρηση τῆς δυνάμεώς του, τί θὰ γίνε; Οἱ μηχανές μᾶς ἔκαναν θεούς, πρὶν γίνουμε ἄνθρωποι!

Βέβαια, μπορεῖ ὁ Θεὸς ω' ἀναστήσει τέκνα, ἀπὸ τὶς πέτρες, σὶν Ἀβραάμ.

Αὐτὸ ὅμως σημαίνει πὸς πρέπει νὰ καταστρέφουμε τὰ ἤδη ὑπάρχοντα, κἀνοντίας τὸν βίον τους ἀβίωτο καὶ τραγικὸς τὶς συνθήκες τῆς «ζωῆς» τους;

Ἡ Χανααία στὴν Αἴγινα.

ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ τῆς Ἁγίας Τριάδας, ἐκκλησιάσθηκα, μὲ τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ, σὶ ὁμώνυμο μοναστήρι, στὴν Αἴγινα. Εἶναι —γιὰ ὅσους δὲν τὸ γνωρίζουν— τὸ μοναστήρι πὸν ἔστισε καὶ καθάγιασε ὁ Ἄγιος τοῦ αἰῶνα μας, Νεκτάριος ὁ Κεφαλᾶς. Μετὰ τὴν πανηγυρικὴ Θ. Λειτουργία —στὴν ὁποία ἔβγαλε ὑπέροχα ἡ Αἰγυπτιακὴ Χορωδία Βυζαντινῆς Μουσικῆς «Ὁ Ἅγιος Νεκτάριος», ὑπὸ τὴ διεύθυνση τοῦ καθηγητοῦ καὶ χοράρχου τῆς κ. Στέλιου Κρητικοῦ— κατέβηκα στὸ δημόσιο δρόμο ἀναζητήτων μὲσο ἐπιστροφῆς. Τότε διαδραματίστηκε μιὰ σκηνὴ πέρα γιὰ πέρα διδασκική. Μιὰ γυναίκα, μὲ μιὰ λαμπάδα στὸ χέρι, ἄρχισε ν' ἀνεβαίνει μὲ τὰ γόνατα ὄλο τὸ γνωστὸ χωματένιο ἀνήφορο πρὸς τὸ μοναστήρι. Ρίγη μᾶς διαπέρασαν. Τὰ μάτια προσηλώθηκαν μὲ δέος στὴν προσοπάθειά της. Μιὰ πονεμένη καρδιὰ ἀναδιπλώνεται καὶ ἀνεβαίνει τὸν δικὸ της Γολγοθᾶ!

Ποίος εἶπε ὅτι δὲν ὑπάρχει κάποια Χανααία καὶ στὴν ἐποχὴ μας;

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἀποστέλλουν ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Θεολογία», «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος», νὰ σημειῶνουν καὶ τὴν αἰτία τῆς ἀποστολῆς.